

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАESTODNEVNO

ГОДИНА VIII • БРОЈ 181. • 22. НОВЕМБАР 1980.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

НА ПРАЗНИК ОСЛОБОЂЕЊА

Дадацесетдруги новембар 1944. године један је од незаборавних датума из историје народа овог краја — међаш између робовања своме и туђину и живота у слободи. Од тога дана до данас протекло је нешто пре ко 13.150 дана, а сваки од њих био је испуњен несваки дашњим напорима, бригама и храњима с тешкотинама које су нас сретале на сваком кораку и сваки наш корак чиниле све сложенијим и тежијим. Тих милијарду и четири стотине милиона секунди — доволних за толико откуцаја људског срца — срца људи наше општине куцала су за напредак и самоуправни социјализам. Сви ти секунди, који су прохујали не задржливим темпом, карактеристичним за динамично живљење нашег поколења, знајуји су него читаве епохе у прошлости, јер су у њима садржани наши звјездани ча-

деџенија, још мање — за свега неколико година, треба постићи оно што је пропуштено да се учини у току многих стотина робовања и равнодушности, наши грађани били су самопријегорни грађеви своје будућности. Сје тимо се — није било такво давно када је бисерни ћердан наших плажа био готово пуст, када је с њих немиле одвојен шљунк и пижесак за изградњу домаћина, пристаништа, бродоградилишта и других привредних објеката.

Иако „откривена“ прије 57 година од Чеха, Француза и Београђана, будванска ривијера је све до прије кратког времена у проспектима туристичких организација помињана једино као „симпатичан и пријатан кутак с веома интересантном историјом, погодан за излетнички туризам“. Звучи невјероватно, али је истина — прије нешто код нас, у Прагу и Паризу основана су друштва љубитеља Будве, која су била пионирски туристичке изградње на нашој ривијери. Касније је неко ко је, такође, био објективан, ову наше обалу називао „изванредним драгуљем који чами запољен у школци“. Та „школка“ је постала отворена, а бисер је засијао и задијвио њене ријетке посјетиоце. Так тада су мештавитији међу нама почели да наслућују какве све перспективе читавом овом крају отварала седамнаест његових синтознастичких плажа. Оне више нису биле пусте, већ их је свакодневно у току љета покривало на десетине хиљада купача, а у њиховом заљеју почела су да израстају нова насеља и „фабрике девиза“ у њима. С пројектата планера будућности на тле су сизајли извидници будућих хотелских комплекса и постепено су цицала туристичка насеља, која још ни има највећи добила, а и улице у њима су још без имени: најприје Словенска плажа, које, нажалост, више нема, па Бабин До, Подкошљун, Вечини, Пржно, Шумет, Перешићи До и Брежине. Упоредо с тим, будванска ривијера — да се фигуративно изразимо — отварала је још по једну врату на бедемима својих градова, која су била окренута према Европи и свету, али не да се на њима, као некад, у свијет одлази, већ да се дочекују они који нам из свијета долазе... Остваривали су се нови сањара напретка. Хотели, базени, сауне, паркини и паркови, као чаробним штапићем, преображавали су овај крај, а синони оних који су туђим морима и на бродовима под туђим заставама одлазили у туђину за хљебом дочекивали су госте са свих мериџијана, који су сваке године долазили у све већем броју наше море, у наше хотеле и домаће.

Затим је дошао 15. април 1979. године. Тога је дана, у седам часова и деветнаест минута, како хроничар записа, угащено пролеће. Ерда су се затресла и задимила као да је отањ и експлозив у њима. Море је — подивљало. Грађани су остали без својих домаћа, без Старог града, који је двије хиљаде и пет стотина година одолијевао збу времена. Прушенца су села у заљеу ривијере. Труд вјекова и генерација срушен је у једном трену. На сваком кораку сретала се слика разарања — агонија камена, гвожђа и бетона.

У проклјах тридесет и шест година наша општина направила је иконостас корак од крајњег сиромаштва до националног дохотка какав се остварује у да леко развијенијим земљама да би 15. априла 1979. године остало готово без ичега, да би њени људи морали поново да почнују из почетка. И бувално на голој ледини, јер горе — суочени са рушењима које је требало да рашчисти, они су знали како им задаци очекују сутра и преокутра, и како се треба припремати да би се што успешије борило за лепше и срећније dane.

Наши комуни развијала се од ослобођења до данас, управо до 15. априла 1979. године скоковито и брзо као и наша самоуправна социјалистичка домовина. Сјесни задатка да за неколико

Ипак, иако је тог априлског јутра готово све отишло у неповрат, човјек је остао. Земља је подрхтавала сваког дана — десет хиљада пута за нешто више од годину дана! — сваке ноћи нас је то стравично подрхтавање будило из кошмарних снова које је и стварало, али је људско срце остало чврсто.

Радило се дану и ноћи и ни једног тренутка нисмо били сами. Помоћ је стизала сваког часа и са свих страна

на. Безимени јунаци из братских република журили су по двадесет и више часова без и часа одмора са цистернама воде за пиење, са хљебом, месом и млијеком, с воћним соковима, хебадима и шаторима, са завојима, крвном плазмом и љековима. По степену, осмијех се враћао људима и деци. Сви смо знали: иако тешки ријењи, на ша сунчана ривијера не смије и неће искрварити. Били смо свјесни да многе тешкотине тек предстоје, да треба градити све и, такорећи, све из темеља — градити домове, обновити села, пропирити ватру на угашеним огњиштима, вратити живот Старом граду, који тек треба да расти и израсте из жуљева наших руку, из наших лишавања, непроспаваних ноћи и да на испуњених радом и прегашћивом.

Петстотинашездесетседам дана дијели нас од петнаесто априлског катастрофалног земљотреса. Ране које нам је нанио још нису зарасле — и за дugo неће бити залијечене,

ПРИЗНАЊА

Крајем прошлог мјесеца, на пригодној свечаности у Вили Горица у Титограду, уручене су плакете СУВНОР-а Југославије пуковнику ЈНА у пензији Саву Куљчићу и др Љубици Медиговићу за „не-пројењив допринос који су дали нашој социјалистичкој револуцији и свестраном процвату збрдатимљене социјалистичке, несврстане Југославије“.

али оне нису оно што прво пада у очи посјетиоцима нашег краја. Рушевина више нема. Из загрља скела никле су нове зграде, грађене да одоле стихији. Већ овог ј лета на нашим плажама готово да није било више мјеста — вратило се повјерјење домаћих и страних гостију, који нам на овај начин помажу да се још успјешније ухватимо у коштца са задацима који нас очекују. Већ се мешта о новим парковима, фонтанама, хотелима и ванхотелским клубовима, о томе да нам Станајевићи, Ловћен и историја буду још ближи него што су били, да ривијера пјешчаних плажа буде још љепша и примамљивија — да постане један од најљепших драгуља не само на нашој обали него и на читавом Средоземљу. Са таквим амбицијама и перспективама дочекујемо празнике слободе — данашњи дан, 22. новембар, и кроз седам дана рођендан Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Празнике слободе дочекујемо први пут без њеног неимара друга Тита, али чврсто ријешени да наставимо његово дјело.

СРЗЕНТИЋ И РАДОВИЋ У „МОНТЕНЕГРОТУРИСТУ“

У развоју туризма треба ићи на добра и економски оправдане планове

Bojo Srezentijic

бjeђивања средстава и за 6.000 кревета, чија се изградња предвиђа за наредни период развоја туризма. Представници угоститељских организација поменули су као могућност да се средства осигурају: удруживањем рада и средстава, уступањем дијела својих девиза банкама и свим другим интересетима и, као треће, на задуживање у иностранству. Међутим, за све ове могућности изнесене су и изјаснене резве.

Учествујући у разговору, Војо Срзентић је подсјетио да су средства предвиђена за обнову и развој туристичких капацитета недовољна, те да се морају тражити и друга решења. Заложио се да треба ићи на добра и економски оправдане планове, преко којих би се удруживањем добила средства из других крајева. Поменује и неке дјелатности (пољопривреда, гранична, саобраћај), које би требало да нају интерес да улажу своја средства у изградњу туристичких објеката. Предсједник ЦК СК Црне Горе говорио је и о другим питањима везаним за ову проблематику.

Остваривање дохотка у туристичко - угоститељској привреди, затим приватни сектор, који би морао финансијски да учествује у изградњи изјаснених друштвених објеката, предвиђених представа до стварне цијене оспособљавања објеката, која, с обзиром на поскупљање грађевинског материјала, није баш тако мала. Исто тако, поставило се питање обез-

У Будви су прије неколико дана Војо Срзентић, предсједник ЦК СК Црне Горе, и члан Предсједништва ЦК др Миљан Радовић водили разговоре са руководиоцима „Монтенерогрутуриста“ и „Боке“ из Херцег-Новог о најактуелним питањима из рада ових туристичко - угоститељских радних организација. Највише ријечи било је о обнови туристичких капацитета (до средине 1982. године треба оспособити 4.000 кревета у хотелима), односно о томе како обезбедити разлику од првобитно предвиђених средстава до стварне цијене оспособљавања објеката, која, с обзиром на поскупљање грађевинског материјала, није баш тако мала. Исто тако, поставило се питање обез-

Додијељене новембарске награде

Жири за додијељивање Новембарске награде у саставу: Урош Ј. Зеновић (предсједник) и чланови — Миодраг Јанушевић, Татјана Куљчић, Душан Лијешевић, Гојко Љубановић, Васо Марковић, Трипко Матовић, и Загорка Радуловић, на сједницама од 13. и 17. новембра 1980. године, за изузетне заслуге и постигнуте резултате у области друштвеног, политичког и привредног развоја општине Будва, од укупно 34 предлога, одлучио је да Новембарске награде Општине Будва за 1980. годину добију:

— Секција за питања друштвеног положаја жена Мјесне заједнице Свети Стефан,

— Љиљана Борета, радник Општинске управе друштвених прихода Будва,

— Др инж. Лазар Љубишић, генерални директор Заједнице југословенске електропривреде,

— Станица Митровић, радник ООУР-а „Хотели Свети Стефан“,

— Светозар Радуловић, секретар Самоуправне интересне заједнице основног образовања и васпитања, културе и науке и физичке културе Будва.

СЛЕДНИЦА ОПШТИНСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ССО

Омладина није задужена само за другоразредне задатке

Седамнаестог новембра 1980. године одржана је програмско-изборна конференција Савеза социјалистичке омладине наше општине, на којој је разматран и усвојен извештај о раду Општинске конференције ССО, њених органа и тијела за период октобар 1978 — новембар 1980, затим донесен програм рада у наредном периоду и изабрано Предсједништво Општинске конференције и делегати за Републичку конференцију ССО Црне Горе.

У извештају припремљеном за Општинску конференцију, о коме се водила расправа, каже се да се у протеклом периоду ССО Будве по себи антажковао на идејно-политичком и акционом јачању организације. Тако, на пример, око 1500 младих у општини ради у 29 основних организација и седам актива, што је видан напредак у односу на раније стање. Међутим, истакнут је, такође, подatak, 400 младића и дјевојака стоји по страни, тј. нису чланови основних организација нити актива ССО. Укаzano је да су превазиђена

Гојко Јубановић

схваташа да омладина треба само да тражи, односно да је задужена искључиво за споредне ствари. Превладавају се тенденције подвајања различитих структура омладине, док су све присутни конкретни интереси радничке омладине, чиме ССО све више остварује своју улогу јединствене друштвено-политичке и васпитне организације. Постигнути су запажени резултати у обогаћивању са држаја и метода рада, а пријетно је повећан интерес за идејно-политичко и марксистичко образовање које се стиче преко разних форми у Центру за марксистичко образовање.

МЕЂУ ПРВИМА ПО БРОЈУ УКЉУЧЕНИХ У ЈЕДИНЦЕ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ОДБРАНЕ

Било је ријечи и о неким слабостима. Ту се, прије свега, мисли на форумски рад у извјесном броју основних

штетнародне одбране и друштвене самозаштите, нарочито у вријеме отклањања посједица земљотреса. Речено је да је наша омладинска организација међу првима у Републици по броју укључених у јединице територијалне одбране и друштвene самозаштите. Позитивно је описан рад младих на његовашњу револуционарних традиција, јер се за све значајније датуме наше НОВ и револуције видно ангажују чланови ССО. И поред извјесних резултата, изречене су критике на информисање у ССО. Билтен младих се врло брзо угасио, али је изражена спремност да се он поново покрене.

ПОХВАЛЕ И ПРИЗНАЊА

Посебне похвале и у извјештају и у дискусији изречене су за примјеран и ударнички добровољни рад у коме је само у 1979. години узело учешћа преко 500 младића и дјевојака из наше општине. У току земљотреса, а и касније, млади су дали неизједиљив допринос обнови и изградњи пострадалог подручја. Познат је, друштвено пријатан и награђен ударнички рад омладине Будве, Светог Стефана и Петроваца на радној акцији у Буљарици, као и врло примјерно залагање бригаде „Вукица Митровић-Шуња“, које је крунисана импозантним резултатима постигнутим на СОРА „Крагујевац 80“. Бригада је по трећи пут предложена за плацету „Вељко Влаховић“.

Значајне активности омладине одвијале су се за Дан младости, односно за рођендан друга Тита, када су одржаване разне културне и спорске манифестије.

Учесници конференције информисани су да је Предсједништво ОК ССО у извјештајном периоду одржало 31 сједницу, организовано шест савјетовања с предсједницима основних организација, а одржано је и осам сједница Општинске конференције ССО.

Расправа је вођена и о програму рада Конференције ССО за период 1980—1982. године, којим се предвиђа интензивна, богата и садржајна активност.

Утисак је да се урадило доста, да омладина није жалила труда ни зноја, и да је, кад год је затребало, била увијек међу првима. Резултати тако живе активности су видљиви. О њима су млади на конференцији говорили с поносом. Али, они су, исто тако, отворено и критички говорили и о својим слабостима.

Делегати су на крају избрали Предсједништво Конференције у саставу: Гојко Јубановић (предсједавајући), Драган Маровић (секретар), Зорица Јеремић, Љубо Прибиловић, Споменик Јелчић, Илија Медин, Станко Асановић, Ратко Ражнатовић и Драган Љијешевић. Изабрани су и делегати за Републичку конференцију ССО: Зорица Јеремић и Драган Љијешевић.

ДВИЈЕ СЛЕДНИЦЕ

Активност комуниста у Социјалистичком савезу

Активност комуниста у организацијама ССРН на остваривању улоге ове наше најмасовније организоване друштвене снаге, била је главна тема на сједници Предсједништва Општинске конференције ССРН као и у основним организацијама Савеза комуниста о држави састанци на којима ће се конкретно указати на ове слабости.

Досадашња активност Савеза комуниста на остваривању улоге и задатака Социјалистичког савеза најчешће се сводила на комуницирање и сарадњу између органа СК и органа Социјалистичког савеза или се мјерила према међусобним комуникацијама и сарадњи најодговорнијих руководиоца у тим организацијама. У великој мјери био је запостављен став да је по политичка активност у ССРН основно мјерило антажовања чланова СК. На састанцима који треба да се одрже најкасније до 20. овог мјесеца, треба учинити заокрет у начину дјеловања чланова СК, како би се превазиђала неприхватљива гледања и пасив по понашању чланства, организација и органа СК према остваривању друштвених улога и задатака Социјалистичког савеза.

Предсједништво је разматрало и информацију о акцији „Јединствени у одбрани и заштити 80.“ и предлог друштвеног договора о развоју мале привреде за период 1981 — 1985. године.

На сједници је прихваћен предлог Кадровске комисије да се за предсједавајућег Општинске конференције Савеза социјалистичке омладине с једногодишњим мандатом бира Гојко Јубановић, а за секретара Драган Маровић. Такође је усвојено да се за предсједника Комитета за урбанизам, грађевинарство и комунално-стамбене послове именује Бранислав Крговић, дипломирани правник из Будве.

В. С.

О животним питањима села

Основна организација Савеза комуниста Побора и Лапчића била је у овој години антажована на питања, прије свега око одобравања кредита за домаћинства настрадала у земљотресу, снабдијевања грађевинским материјалом, које је, по оцјени комуниста Побора и Лапчића, било лоше, као и збрињавања социјално угрожених породица за које се питање сматра да није добро ријешено. Комунисти су расправљали и заузимали ставове око несавесног понашања Општег грађевинског предузећа из Титограда, ради чега је потпуно онеспособљен пут Лапчићи — Побори, што

је донијело становницима Побора нове невоље.

У овом периоду још не колико питања било је у средишту активности ове основе организације, а то су: друштвена самозаштита, економска стабилизација и оправка омладинског дома у Поборима (страдао у прошлогодишњем земљотресу), која још није завршена. Запажена активност комуниста поменутих села испољена је у вријеме болести и смрти друга Тита.

Ускоро ће се на дневном реду основне организације наћи нови задаци: поправка трафостанице, односно струјне мреже, као и проширење и боља снабдјевеност „Јадранове“ продавнице у Лапчићима.

**Приморске
новине**

Лист ССРН општине Будве Уређује: Редакционски колегијум, Главни и одговорни уредници Милован Пајковић, Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жијро-рачуна 26710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарско предузеће „Озид“ — Цетиће — Предсједник: годишића 48 дни; за иностраниство двоструко — Рукопис се не враћају.

СЛЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ ВИЈЕЋА СИНДИКАТА

Енергичније и борбеније у сузбијању негативних појава

Општинско вијеће синдиката (предсједавао Мило Рафаиловић) разматрало је информацију о распоређивању дохотка, кретању личних доходака и других примања за период јануар — јуни 1980. с предлогом мјера и активности за заустављање даљег па да животног стандарда. С тим у вези усвојени су ставови Општинског вијећа о активности организација и органа синдиката у заштити животног стандарда радника.

У информацији, као и у уводном излагању Милорада Дапчевића истакнуто је да је у првих шест мјесеци ове, у односу на исти период прошле године, у привреди наше општине повећан приход за 85%, а остварен већи доходак за 155%, а губитак је смањен за 13%. Ти подаци не би смјели да нас заварају, јер су условљени пољедицама земљотреса, па упоређења ове с претходном годином не могу пружити ни приближно реалну слику.

На име акумулације из чистог дохотка у периоду јануар — јуни издвојено је 15.560.000 динара, што је за 2,4 пута више него у истом периоду прошле године, док је на име репродукције издвојено 46% више него у прошлогодишњем шестомјесечном периоду. Распоређени чисти доходак по шестомјесечном обрачуни већи је за 23% од прошлогодишњег шестомјесечног, што представља позитивну тенденцију, јер омогућава јачање материјалне основе рада и обезбеђује складније односе у репродукцији и доприноси рентабилитету пословања.

ЗАОШТРИТИ БОРБУ ЗА ЕКОНОМСКУ СТАБИЛНУ ЗАСИЈУ

Прогрејни лични доходи у друштвеним дјелатностима износе 7.800, а у привреди 6.571 динара. У истом обрачунском периоду повећање личних доходака у привреди износи 12% а у ванпривреди 22%. Уколико је у овом погледу дошло до одступања од друштвеног договора о расподјели чистог дохотка, онда смо у обавези да више исплаћене износе вратимо и да сличне појаве убудуће не дозволимо.

Осјетан пад реалних личних доходака довео је до погоршања животног стандарда радника и њихових породица, а поготово радника с најнижим личним доходцима и оних којима је лични доходак једини извор прихода. Организације и органи синдиката морају се посебно ангажовати у предлагашњу мјера и организовању активности радних колективова и самоуправних органа на спречавању погоршања животног стандарда.

Најефикаснији пут за спречавање даљег пада животног стандарда је борба за повећање продуктивности рада у коју треба мобилисати све раднике и отлате субјективне снаге. Посебан допринос мјерама економске стабилизације и побољшању животног стандарда постићиће се — какже се у ставовима које је усвојило Општинско синдикално вијеће — ако се заложимо за смањење свих вида потрошње, потпуније коришћење расположивих капацитета и унутрашњих резерви, отклањање недисциплине и нерада, смањивање неоправданых изостанака с послом и ефикасније коришћење радног времена. У основним организацијама синдиката треба повести акцију за смањење непроизводних трошка, преко-

временог рада, претјераних путовања, коришћења друштвених возила у приватне сврхе и луксузног опремања пословних просторија.

Синдикат се мора стално залагати да се инвестиције, нарочито непривредне, доведу у склад са могућностима и да се при инвестирању утврђују приоритети и рентабилност, како би се изградња објеката учинила што ефикаснијом.

Основне и удружене банке и организације удруженог рада, као њихови оснивачи, треба стално да изналaze могућности за изменјену програма отплате ануитета по кредитима за оне основне организације које имају отежане услове привредивања, како би се и на тај начин допријело побољшању економског положаја и порасту животног стандарда у пословима.

Синдикат ће се посебно залагати на обезбеђењу пуне контроле прехрамбених и осталих артикалa, како би се спријечило неконтролисано повећање цијене и против прекршилаца преду зимале најстрожије мјере.

ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНОГ СТАНДАРДА

Посљедице мјера економске стабилизације и пада животног стандарда не осјећају једнако све категорије радника и становништва у нашој општини. У најтежем положају налазе се радници са најнижим личним доходцима а бројним породицом, затим неки пензионери, привремено у пословима, социјално угрожени и најзапослени грађани.

У циљу заштите животног стандарда синдикат се залаже да се средства заједничке потрошње у радним организацијама усмjeravaју у правцу обезбеђења регреса за побољшање исхране радника и коришћење гоđiшњих одмора. За раднике са најнижим примањима треба обезбијediti новчану помоћ за зимицу и набавку одржавајући помоћ у школовању деце и остале животне потребе. Сваки случај треба појединачно анализирати, направити селекцију на основу тога колико има чланова домаћinstva, колико је запослено, колико деце на школovaњu.

Убудуће за све у пословима треба обезбијediti организовано којиришење топлог оброка и престаји са издавањем новчаних накнада на бонова.

Средства која се издавају из бруто личних доходака у висини од 0,10% на име субвенционирања стањарине треба намјенски користити. Субвенција би требalo вршити само у најугроженијим случајевима: радницима са најнижим примањима, пензионерима који примају заштитни додатак и социјално угроженим лицима. Такођe се очијеђује да би се за додгледно вријeme требало уздржати од оптерећења личних доходака разним самодоприносима.

Препоручује се Самоуправној интересној заједници за заштиту да одговарајућу пажњу посвети сезонским радницима за вријeme њихове незапослености тиме што ће им повећati износ основних давања до дјелom једнократне помоћи за зимницu и огrijevs.

У циљу обезбеђења зимнице

Општинско синдикално вијећe и ове године организовати на бавку зимнице и предузети одговарајућe мјере за обезбеђeњe кредита како би радници зимницu могli отпalačivati u ratama.

ЈОШ 247 ПОРОДИЦА БЕЗ СТАНА

Општинско синдикално вијећe је извршило расподјелу 131 грађевинског плаца за индивидуалну стамбenu изgradnju radničkih stanova na području Budve, Petrovca i Svetog Stefana. Antgajovanjem sredstava radnih organizacija i njihovim orocima vamem kod osnovne banke, kao i lichnim учешћem radnika, 131 porodica je na putu da riješi stambeno pitanje. Opština je očena da je ovo najefikasniji начин za rješavanje stambenih problema radnika.

Организација синдиката и друштвено-politicka зајed-

ница, и поред чињенице да је већ 218 porodića smješte no u stanovima izgrađenim iz sredstava solidarnosti, imaju veliku obavezu za smještaj radnika koji ni jesu bili u mogućnosti da stambeno pitate ovim putem regulišu.

Према подацима којима Вијeћe располажe јoш јe ostaо nезбринуо 247 porodića sa 674 člana. To su uglavnom podstanari koji se pri-vremeno nalaze u radničkim odmaralištima i prikolicama. Од наведenog broja 160 porodića sa 477 članova smješteno je u 13 odmarališta, a 87 porodića sa 197 članova u prikolicama.

Dugorочni koncept социjalne politike треба уградiti u sve programe razvoja na svim nivoima planiranja, ka ko bi se na taј начин обезbjeđilo da se социjalni položaj i sigurnost radnika i njihovog животnog стандарда dovede u sklad sa porastom produktivnosti rada i da so cijsalnu politiku u okviru ukupnih dруштveno-ekonomskih односа uvrđuju sami radnici.

Prilikom predlaganja i uvrđivanja mјera zaštite животnog стандарда radnika i organizacije i organi sindikata треба да predlože одređene kriterijume i da obesbjeđe u svojim срединама di ferenčiran pristup i selektivan treptman, kako bi preduzeće mјere заštite opravdale svoj smisao.

Bidovi pomoci i zaštite radničkog стандарда треба da dospisu naјprije kod radnika s naјnižim primanjeima, koji nemaju drugih priroda. Ovdje se mora do kraja biti objektivan i dosledan. Oni radnici i пензионери који повећavaju svoj porodici ni buget dopunskim djelatnostima u poljoprivredi, занatstvu, prevozništву, prekovođenjem radu, kao i oni којi ubiraju prihode od kriješta i izdavača kreveta turističkih dana da bi u nekoj dragi, uvali, zatonu ili u blizini неког ostrveta zatalasali vodu eksplozivom. Niјe tajna da se voda načepi od dinamita talasa u Reževićima, na Jazu i u Bužarići. Знају се i dinamitaši (organi unutrašnjih послова vođe o њima briigu, a i nedavno су се srijetali), па nehemu pomijati њихова imena, jer smatramo da то нијe neopходno. Međutim, za sada мало ко ћe da „otkrije“ шта то kompanija radi bez obzira што mјere наше опшtenarodne obrane i dруштvene samozashtitne nadaju да се сви такви прекршиоци prijavljuju organimi vlasti.

Као што је poznato, dinamit uništi велику количину

Називи тргова и улица

Извршни одбор Скупштине општине образовао је Комисију за израду нацрта одлуке о називима тргова и улица. За предсједника је именован Рако Дулетић, предсједник Општинске конференције Савеза комуниста, а за чланове: Саво Кульчић, др Мирослав Лукetić, Јованко Перазић, Марко Ивановић, Пере Греговић и Љубиша Словинић.

очекује се да ћe ова Комисија обавити веома значајан друштвени задатак и да ћemo идућу туристичку сезону дочекати с постављеним таблицама — називима тргова и улица и кућним бројевима.

ДОГАЂА СЕ...

Динамиташи

Времена се мијењају, лице наше обале постаје издана у дан другачије, али наш човјек никако да се промијени. Динамит, то зло никако да ишчезне из руку људи који живе уз обалу. Од давнина се он употребљава да би се њиме ловила морска риба. И док се некад то и могло разумјети — човјек је бацао експлозив у воду да би прехранио себе и породицу — данас динамиташи, из обијети, уништавају флуору и фауну мора. Или, боље рећи, ради шверца и увећавања личног капитала. Добро је поznato da поједини власници и сувласници приватних кафана и поједини „спорчки риболовци“ вребају лијепе дане да би у некој драги, ували, затону или у близини неког ostrveta zatalasali vodu eksplozivom. Није tajna da se voda načepi od dinamita talasa u Reževićima, na Jazu i u Bužarići. Знају се i dinamitaši (organi unutrašnjih послова vođe o њima briigu, a i nedavno su se srijetali), pa nehemu pomijati њихova imena, jer smatramo da то нијe neopходno. Međutim, za sada мало ко ћe da „otkrije“ шта то kompanija radi bez obzira што mјere наше opštene narodne obrane i dруштvene samozashtitne nadaju da se сви такви прекrшиoci prijavljaju organimi vlasti.

Представници власти истичу да мјештани најбоље знају ко се бави овим прљавим послом и да њихова помоћ може бити драгоценја. Међutim, за сада мало ко ћe da „otkrije“ шта то kompanija radi bez obzira што mјere наше opštene narodne obrane i dруштvene samozashtitne nadaju da se сви такви прекrшиoci prijavljaju organimi vlasti.

С. Греговић

Панорама Петровца

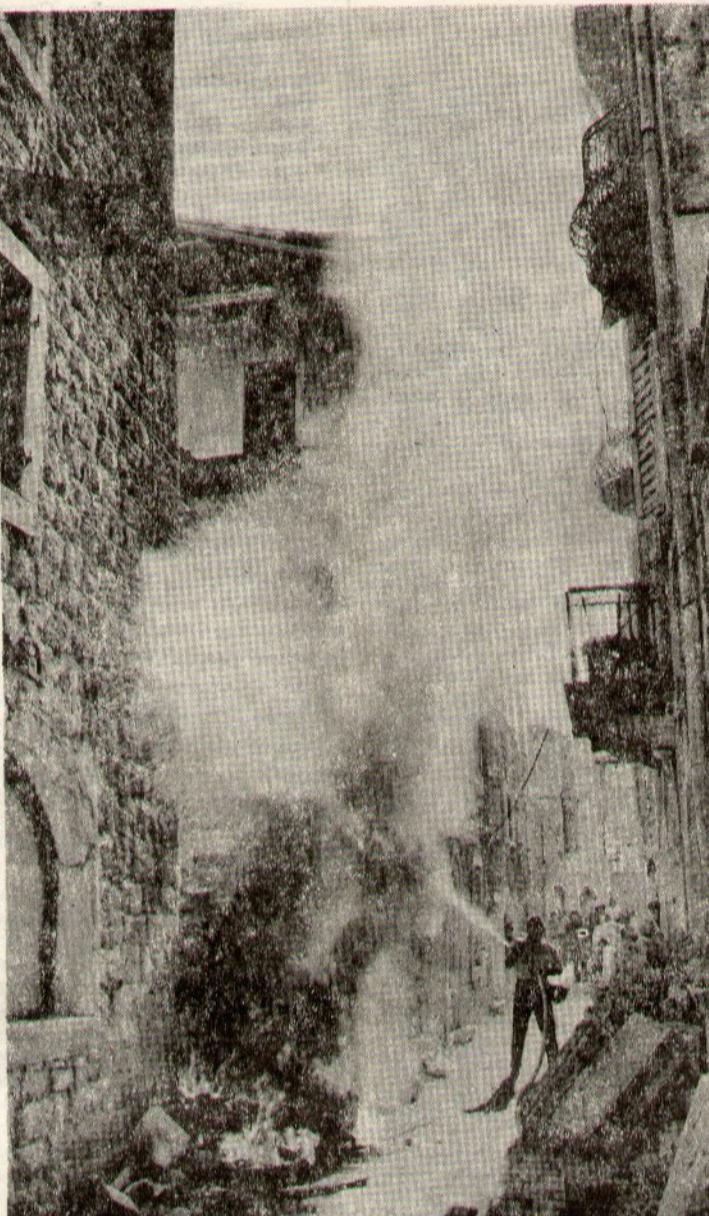
НАШ ОСВРТ

Подруштвљавати самозаштитне функције

Недавна расправа о стању и функционисању система друштвене самозаштите, која је вођена на сједници Општинске конференције СК, недвосмислено је показала да су у овој изузетно значајној области постигнути веома запажени успеси, како на плану превентивног дјеловања, тако и у ефикасном супротстављању разним облицима девијалних понапања. Истичући да је остваривање функције друштвене самозаштите у организацијама удруженог рада, мјесним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама је дано од пајактуелнијих питања нашег савременог социјалистичког самоуправног развоја, највиши партијски форум у општини је, на бази свестране анализе стања односа, створено и конкретно указао на одређене слабости, несхватања и погрешне прилазе рјешавању најважнијих питања потпуне заштите друштвених вриједности.

Оваква активност Савеза комуниста и других организованих социјалистичких сила, знатно је допријела разјашавању одређених дилема и неразумијевања суштице и карактера друштвених самозаштите као незамјенијивог дијела друштвеног самоуправљања и најприкладнијег облика његове заштитнености, па и почетних слабости у практичном остваривању појединачних видова само заштите у самоуправним организацијама и заједницама. Својим самоуправним општим актима већина њих је, у складу са свим самоуправним правима и овлаšćењима и на бази Устава, закона и утврђених идејно-политичких основа, правилно регулисало основна питања за остваривање ове специфичне самоуправне функције, како непосредно од самих радника, тако и преко посебних са самоуправних тијела и стручних служби.

Међутим, и поред таквог relativnog прецизног нормативног регулисања, често се доста тешко и веома споро оживотворују заједнице одредбе и поставке. Закључцима Општинске конференције Савеза комуниста јасно су одређени основни правци, облици и методи даљег ангажовања свих одговорних субјеката друштвене самозаштите, али у многим срединама још увијек нијесу предузете мјере на њиховом досљедном и ефикасном реализовању. Још увијек се понегде маниifestују формалистички приступи, периферна схватања и тенденције које у извјесној мјери одударају од проглашених начела.

Са вјежбе „Јединствени у одбрани и заштити 80“

Тако, на пример, у неким организацијама удруженог рада у посљедње вријеме пошто се схвата да се увођењем посебних референата за обављање послова из домена самозаштите могу успешио ријешити присутне тешкоће и, једноставно речено, „пребринути брига“. Нема сумње да је то сасвим једностраница и погрешна тенденција, јер се самим ангажовањем лица, која би се бавила овим послом у виду сталног и редовног занимања, не могу успјешно извршавати најважнији задаци, уколико укупна активност свих субјеката друштвене самозаштите и њихово усклађено дјело више, нијесу на одговарајућој висини.

Познато је да у свим мјесним заједницама, организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама постоје посебна самоуправна радионице тијела (комисије или одбори за друштвену самозаштиту). Она имају веома одговорне и деликатне задатке у погледу праћења друштвених самозаштите, покретања и усклађивања мјера и активности свих носилаца самозаштитних функција у датој средини, сарадње са спољним посходима друштвене самозаштите, подношења извјештаја о томе радним људима

ма, давања одређених предлога и слично. С обзиром на значај и карактер ових задатака, бесmisленo је претпоставити да би једно лице у организацији могло преузети на себе обављање свих тих задатака, посебно када се ради о самоуправним правима и обавезама за које су одговорни сви радници и организације као цјелина.

Овим, наравно, не желимо негирати потребу увођења референата самозаштите, већ само хоћемо да укажемо на штетност доста расширеног манира да се професионализација самозаштитних послова занемарује или вулгаризује улога најодговорнијих самоуправних субјеката. Чак и када се утврди неопходност увођења референата самозаштите њихова улога се мора свести искључиво на обављање одређених стручних послова за потребе самоуправних радних тијела.

Дакле, тежиште активности треба усмјерити на што већем подруштвљавању самозаштитних функција и пошто остваривање улоге свих субјеката самозаштитних послова, а не на њихово професионализовање.

Б. Крковић

КУРЗИВОМ

Ријеч је о дивљој градњи

У ТОКУ ПРОТЕКЛИХ ПЕТ ГОДИНА ОД ЈАЗА ДО БУЉАРИЦЕ ИЗГРАЂЕНА СУ 54 СТАМБЕНА ОБЈЕКТА 31 ВИКЕНДИЦЕ И ДОГРАВЕНО ЈЕ 111 ОБЈЕКАТА

Посљедњих пет година подручје наше ривијере запљуснуто је правом бујицом дивље градње. Веома је шаролика слика бесправно изграђених објеката, како по вриједности тако по њиховој намјени и степену угрожавања детаљних урбанистичких планова, почев од малих, занемарујућих дрогадија уз постојеће објекте, па до изградње потпуно новог стамбеног објекта, викендице, гараже и настављања подкровља. Од овог зланаји имун није друштвени сектор — егидентираји је и велики број дрогадија стамбених јединица на стамбеним зградама — проширење становова, затварање лођа и балкона, одступања од пројекта... Најугроженија подручја су, обично, тамо где је највећи фонд још неангажованог грађевинског земљишта, које је урбанистичким планом предвиђено за другу намјену — спортски терени, туристички објекти, зелене површине... Од 1976. до 1980. године, према подацима које смо добили од грађевинске инспекције у Будви, од Јаза до Буљарице „никло“ је 54 стамбена објекта, 34 викендице и дограђено 111 већ постојећих објеката!

Грађани се одлучују на дивљу градњу из разних побуда. Једни тим путем хоће да ријеше своје стамбено питање, други да би повећали стамбени простор услед пораста броја чланова домаћинства, а има и таквих који се опредељују на бесправну градњу због тога што желе да на подручју будванске ривијере имају викендице. Није мали број ни оних који овом послу прилазе из чисто комерцијалних разлога; већа стамбена површина — увећани приходи од изнајмљивања кревета туристима.

Дивљој градњи погодује и неефикасност инспекцијских служби, што је посљедица доста толерантних прописа, који чине инспекцију неефикасном. Тако, на пример, административни поступак инспекције траје толико дуго да се незаконито започети објекат може завршити. И тамо где се покрене поступак против прекршиоца, новчане казне су симболичне — од 1.000,00 до 5.000,00 динара. Отежано је и спровођење рјешења о рушењу, јер није организована стална извршна служба. Осим тога, сношење посљедица одговорности за градњу без одобрења сноси искључиво власник објекта, док извођач радова и лице које врши надзор, иако директни саучесници у прекршају, остају поштећени сваке одговорности. Комуналне службе и туристичке радне организације на свој начин потпомажу или, у најмању руку, отежавају ефикасно сузбијање дивље градње на тај начин што бесправно изграђени објекат без тешкоћа добија прикључак на градску мрежу — водоводну, електричну и канализациону, док туристичке организације улазе у аранијман с власницима оваквих објеката и закупљају кревете у њима без претходног тражења рјешења о употреби објекта.

Грађевинска инспекција, на основу досадашњих искустава, сматра да би за сузбијање дивље градње требало убрзати израду детаљних урбанистичких планова за читаво подручје општине и, по могућности, ускладити бесправно изграђене објекте с њима. Тамо где то није могуће, треба прецизирати урбанистичко-техничке услове за упристојење или, пак, уклањање објеката.

Пошто су неријешени имовинско-правни односи један од најчешћих узрока недозвољене градње, треба радити на поједностављењу поступка добијања доказа власништва за земљиште путем новог катастра.

Сматра се, такође, да убудуће промет земљишта, обухваћеног генералним урбанистичким планом, треба обуставити, а вишак парцела с уцртаним објектима, предвиђеним за индивидуалну градњу, уступити Самоуправној интересној заједници за изградњу ради њиховог давања на конкурс или по основу приоритета. Предлог одлуке о изградњи објеката, који је био дат на јавну дискусију непосредно прије земљотреса, треба прилагодити новонасталој ситуацији и што прије је донијети. Овом одлуком би требало предвидети забрану градње викендице на подручју наше ривијере за одређени временски период. Исто тако, прекршаје по основу бесправне градње требало би да прате већа новчања. За спровођење принудног извршења рјешења о рушењу треба организовати стални извршни орган који би благовремено извршавао рјешења инспекцијских органа.

В. С.

ЛИКОВИ ПАЛИХ БОРАЦА

Иво А. Јовановић

Животни пут Ива Андријина Јовановића био је временски кратак — свега двадесет и шест година — али је овај револуционар оставио за собом свијета, незабораван, траг. Омиљен, поштован и уважаван од свих који су га познавали, долазили с њим у до-дир и радили, он је у свему био изграђена и стабилна личност. Својим лијепим понашањем, бистрином, логичношћу и увјерљивошћу оно-га о чему је говорио, он се просто наметао средини. Као врло млад, сврстao се међу најуки круг бораца из Паштровића и шире, који су, чак, и од политичких противника сматрани као најбољи међу најбољима. Својом физичком љепотом и изванредним људским особинама — скромношћу, поштењем, ис-кrenoшћу, одлучношћу и храброшћу — плијенио је млађе и старије и утицао на њих, па су га с повјерењем сlijedili. Био је комунист-масовик, какви су у оно вријeme морали бити чланови Комунистичке партије Југославије да би их масе слижедиле. Растући и развијајући се под утицајем КПЈ, Ивова личност добила је револуционарну димензију која му је отворила шире видике и нову визију будућности за коју се вриједи борити и умријети.

Иво је рођен 1915. године у Тудоровићима, где је и одрастао, окружен љубављу, пажњом и поштовањем. Од најраније младости слушао је приче о својим прецима, који су били не само добри земљорадници, пажљиви и штедљиви домаћини, него и добри родолуби и патриоти, који су се, као добровољци, борили против туђина, почев од борби за ослобођење Бара до првог светског рата у којем је Ивов стриц Томо Лазов погинуо као јунак.

Завршио је основну и једно вријеме похађао средњу школу, коју је морао прекинути, пошто му је отац рано умро, а старији брат Митар, кад је постao глава породице, отишао за зарадом у Австралију и тамо, послиje кратког времена, погинуо у руднику. Тако је, иако још мало љетан, постао глава породице са свим бригама и обавезама које су од дјетета створиле озбиљна човјека.

Када се вратио са одслу жења војног рока, Иво се укључио у спровођење линије КПЈ на стварању Народног фронта, организовању „Сељачког братства“ и „Сељачке самопомоћи“, па је већ 1939. године примљен у Партију и био један од чланова ћелије која је формирана у бившој светостефанској општини. Одговорно је извршио све партијске задатке, прилагођавајући их условима и потребама средине. По политички је радио не само у селу, већ и међу војницима, када је, 1940. и 1941. године, неколико пута позиван у резерву.

Почетком 1941. у Тудоровићима је формирана партијска ћелија и Иво је постао њен секретар. Послиje окупације земље руководио је скојевским активом и при-

Иво А. Јовановић

премама за предстојећу оруžану борбу — скупљањем оружја и ратне спреме. Члан општинског партијског руко водства, припрема одред за борбу против окупатора и постаје његов командир. Налази рјешења за проблеме које је наметнула масовност устанка — ради на реорганизацији одреда (формирају се два), помаже евакуацију становништва, учествује у формирању Команде мјеста на Ограђеници и постаје њен први комесар. Неуморан, учествује у борбама, које су тих дана вођене, и свуда стиже на вријеме.

Послиje сплашивања пліме устанка остаје у шуми и залаже се да се одржи повјерење маса у Партију и започеће оруžану борбу, која ће се наставити до коначне победе. На личини захтјев одлази са групом устанка у састав Првог ловћенског батаљона у Санџак. На путу с лаконом подноси све тешкоће и, увијек ведар и расположен, стиче нова познанства и пријатеље не само у свом и другим батаљонима, већ и народу који нас је дочекивао и испраћао.

Првог децембра 1941. када сам, непосредно прије напада на Пљевља, одлазио из чете с групом бомбаша ја и Иво смо се изљубили и поздравили, пожеливши један другом срећу на борби. Послиje сванућа поново смо се нашли испред официрских станица. Примијетивши да на одјећи и по лицу имам mrље крви, упитао ме је да ли сам рањен и треба ли ми помоћ. Када сам му одговорио да ми помоћ није потребна, настали смо да пузамо на Италијане. У једном тренутку сам му се обратио: „Погледај, Иво, како онај жабар па да!“ Када не добих одговор, окренући се и видићи његову крavу главу наслоњenu на кундак пушке. Та слика мртвог друга, кога сам неизмеđу волio, увијек ми је пред очима када се сјетим њега и битке на Пљевљима.

Иво Јовановић погинуо је у првој већој борби коју је ње гов батаљон водио, у Пљевљима, где је у току тог дана погинуло много храбрих другова. Његовом смрћу наша Партија изгубила је одважног револуционара, чији се губитак осјетио у Паштровићима, па и шире. Зато се и сада с поштовањем, поносом и љубављу, сјећамо његовог лика и имена.

Саво Т. Куљача

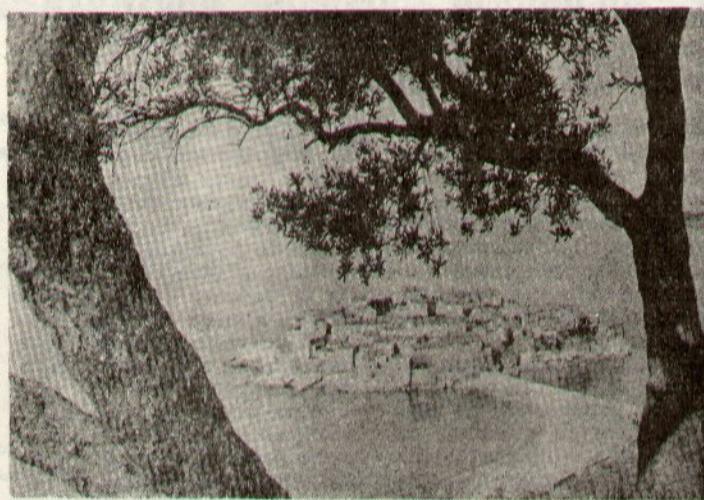
Златна јабука мора

У издању цетињског „Обода“ изашла је из штампе књига репортажа „Од Обода до Сутјеске“ нашег познатог новинара и књижевника Башка Пушоњића. Из књиге која има шест поглавља („По горама и водама“, „Словом и палетом“, „У времену“, „На својим путевима“, „Градине и грађевине“ и „Усправни људи“) објављујемо репортажу о острвицу Свети Стефан које подсећа на брод који у сталној пловидби, „по сву ноћ некуд мјесечину превози“.

*
Свети Стефан спада у најзанимљивија љетовалишта и најнеобичнија хотела. Отуда му је и припало највеће признање туристичких новинара свијета — „Златна јабука“.

Ако својим обликом много

на јабуку и не личи, он је — гледано из ваздуха — свакако најсличнији некој медаљи, од оних које дјевојке у свечаним приликама о врату носе. Гледате ли га са копна, најсличнији је великом броду што дању мирује, уз обалу везан је једним танким

Свети Стефан

Уз годишњицу битке на Пљевљима

Седамнаестог новембра 1941. године, пред сумрак, пошло је са Паштровске планине 47 бораца, браће и синова народа ове општине, у састав Првог ловћенског батаљона. Из ових петровачких општина било је 21, из светостефанске — 14 и из будванске — 12. Међу њима било је 18 чланова Партије и по неколико кандидата и скојеваца, а и сви остали су по убеђењу били комунисти. Од њих се ојеветнасторица никоју нијесу вратили на наше море, прекрасне плаже и у оуђне маслињаке. Само у току јеолог дана, 1. децембра 1941. у борби на Пљевљима, погинуло је четрнаест устаника — првобораца, а у ревовима прве пролетерске бригаде још петорица.

На Пљевљима је погинуло девет чланова Комунистичке партије Југославије. Међу њима овојица су примљена 1937, двојица 1938, један 1939, двојица почетком 1941. и двојица непосредно прије тринаестојулског устанка, такође сви су били преоратни чланови Партије. Од њих су тројица прије устанка били секретари ћелија, а тројица секретари партијских одјељења. Међу погинулим на Пљевљима четворица су били командри одреда формираних прије устанка, затим по један командир, замјеник комесара чете и командир вода. Погинула су четири ожењена друга, па је једанаесторо дјеце остало без оца. Од оних који су ступили у Прву пролетерску бригаду четворица су погинула у првој половини 1942, а један у првој половини 1943. године.

Од оних који су се послиje пљевљанске битке вратили на терен наше општине као рањеници и изнемогли, седморица су погинула у другим биткама и другим јединицама НОВЈ до краја рата. То значи да је од 47 бораца, колико их је пошло на Пљевља, њих 26 нијесу дочекали слободу за коју су се борили. Крај рата дочекао је двадесет и један борац (седморица више нијесу међу живима), а њих једанаесторица су носиоци Партизанске споменице 1941.

С. К.

спрудом, попут ужета. Гледате ли тај исти „брод“ ноћу, чини се да је у сталној пловидби и по сву ноћ некуд мје сечину морем превози. Да ли су силе мора и времена хтјеле да га од обале откину и некуд одаље, а он — као на посљедњем ужету, остао трајно везан за своју обалу? Или је своју вјековну пловидбу овдје заувијек уставио, бирајући најљепшу обалу да је и сам уљепша?

Како било, пјесници никад нијесу могли да се нагоде да ли тај букет кровова о прољећу личи на букет тек процвате жукве, ту одмах на обали, или ујесен више личи на дозрели нар пун црвеног плода. Сликари се, пак, нијесу двоумили, па су га таквог и сликали, час као букет цвијећа, час као брод или плод нара. Нико не зна колико је сликар и са којих страна свијета пред Светим Стефаном ширило платна, али се зна да је Свети Стефан увијек остајао љепши него на сликама.

У 15. вијеку Свети Стефан је настао као утврђено насеље оближњих становника са копна и рибара који су га о опасали зидом с пушкарницама, и у њему склањали и чували своју домовину од непријатеља с мора и копна. Онај древни топ што је и данас, као украс, стоји на улазу, свједочи о некадашњој аутономији и стратегији овог мјеста кроз историју. Једини приступ у насеље водио је кроз капију коју су затварала тешка врата а шtitili топови. Унутар насеља сваки домаћин је имао своју кућу с подрумом у којој је држао своју љетину и осталу имовину.

Кроз времена, Свети Стефан је био мета у оку нападача и освајача, гусара и сваког којаким пустахијама. Из дренијег времена је и легенда о имену овог мјеста. По предању, становници овог насеља су једном приликом у одбрахи заорбили гусарски брод пун блага. У знак трајног сјећа на тај дан, подигли су црквицу на највишем узвишењу насеља, посвећену св. Стефану. Тако се то мјесто и сада зове.

Временом, многи његови становници су се иселили и у свијет отишли, а овдје, у уским улицама, остајале напуштене куће. Тако је Свети Стефан све више постајао пусто мјесто, или само љетње склониште и станиште рибара. Одједном, открили су га сликари и пјесници и у њему љетовали, проводећи дане с рибарима. Тако је било све до 1955. године када се ово мјесто почело претvarati у туристичко насеље. Задржана је затечена архитектура и uređenje које се вјековима обликовало (улице, зидови, кровови, трг), док је унутрашњост опремана као модерни хотели. Тако је цијело насеље претворено у јединствен град- хотел, са преко двије стотине лежаја. Свети Стефан, некад мета гусара, сада мета туриста из цијelog свијета.

Башко Пушоњић

„Монтенегро“ у Бечићима

Санацијом хотела у Бечићима одржан континуитет туристичког привређивања

Основна организација у дуженог рада „Хотели Бечићка плажа“ ра сплаџе са 2.400 кревета, 4000 мјеста у ресторанима и баровима и са још доста пратећих садржаја. Земљотрес је веома оштетио капаците ове организације.

Одмах након земљотреса ангажоване су реномиране грађевинске организације за снимање степена оштећења и, непосредно послије тога, за пројектовање санације. Код пројектовања водило се рачуна да санација не буде просто обнављање објекта, већ, у исто вријеме, и прилагођавање данашњим захтјевима туристичког тржишта.

Успјешним договором с грађевинском оперативом Будве отпочeo је рад на санацији објекта у укупној површини од 67.360 м². Санацијом објекта корисна површина повећана је за 2.500 м². Предрачунска вриједност радова на почетку санације износила је 600.000.000 динара. Ових дана прави се коначан обрачун са извођачима и, као најефикаснији, др Ратко Вукчевић, оцењује се да ће укупна санација бити реализована за 570.000.000 динара. То значи да је инфлација била у планираним друштвеним оквирима.

НА ГРАДИЛИШТУ ЈЕ АНГАЖОВАНО 900 РАДНИКА

Напорима Удружене и Основне банке, као и значајном помоћи и разумирањем извођача радова исплате реализација послова одвијала се у задовољавајућем степену. Ово тим прије што се зна да средства Републичког фонда нијесу пристизала потребном динамиком, па је то стварало обавезу за проналаску жеље других привремених извора за финансирање санације.

Треба напоменути да је овај хотелски комплекс добио приоритет у санацији не само у оквиру „Монтенегротуриста“ и Будве, већ и у Републици и то због одржавања континуитета туризма на домаћем и страном тржишту, запошљавања радника из организација удруженог рада које су остале без својих капацитета, радника из Црне Горе, који се ангажују на одређено вријеме преко Завода за запошљавање, стварања дохотка за 200 запослених дејвизног ефекта.

Овако значајан третман који је добила основна организација ставио је читав ко-

лектив пред велику обавезу на плану припремања објекта за почетак туристичке сезоне. На градилишту је било ангажовано 35 радних организација с 900 радника, затим 30—40 пројектаната и осталог техничког особља. Службу надзора водила јеrenomirana научна институција — Институт за испитивање материјала Србије. Пројекти су ревидовани од стране Републичке комисије за урбанизам и пројектовање. Технички преглед објекта обавила је Комисија Републичког комитета за урбанизам према динамици завршетка објекта, а обрачун радова вршен је на основу Самоуправног споразума о формирању цијена, анализи цијени и стварно обављеног обима радова.

И поред објективних тешкоћа које су утицале на динамику извођења санације као што су нереално утврђен рок, чест недостатак грађевинског материјала, лоше временске прилике, неблаговремени прилив финансијских средстава, појава непредвиђених и накнадних радова санација је изведена уз незнатно кашњење на појединачним објектима.

ЗНАЧАЈНИ ЕФЕКТИ СА НАЦИЈЕ

Ефекти овако изведене санације заиста су велики. Прије свега, благовремено извршење послова, усљед инфлације, смањило је трошкове за неколико десетина процената. Остварен је континуитет на туристичком тржишту и добијено је нових 2.500 м² површине. Уведена је климатизација у хотелу „Спландид“ и проширења кухиња и ресторана у истом хотелу. Хотел „Гарни“ са 450 кревета формираје као за себе хотелска јединица, јер је сада добио кухињу и ресторан. Приведена је намјени неколико раније неискоришћених простора, тиме што су адаптацијом претворени у ванлансионске садржаје. Осим тога, замијењена је дотрајала и земљотресом уништена опрема, створени су услови да се формирају неке централизоване технолошке службе што директно утиче на већу економичност и продуктивност рада, реконструисана је комплетна спољна расvjeta и добијено више ресторана у чemu се раније много осудијевало.

Све је ово утицало на повећање обима послова, па је овај организација по том основу запослила у прошлој се

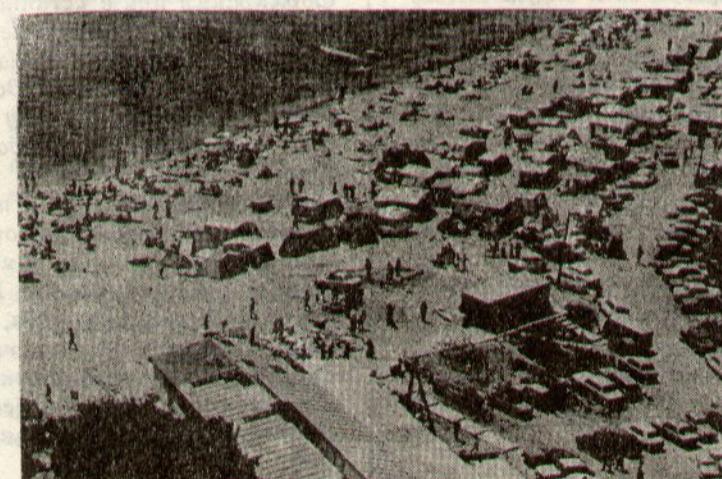
зони близу сто нових радника. И резултати овогодишње сезоне нијесу изostали. Очекује се укупан приход од 12 милијарди старих динара, остварено је 245.000 ноћења (прошле године свега 36.480). Од оствареног броја ноћења 80% се односи на стране гости. Очекује се девизни ефекат од осам милијарди девизних динара.

Тако остварени резултати пословања омогућили су корекцију личних доходака за 430 упослених радника са подручја Црне Горе, пошто лични доходи у овом колективу нијесу повећавани од деветомесечног обрачуна 1978. године. Ниски лични доходи нијесу били стимулativни за ангажовање сезонских радника. Просјечно повећање личног дохотка, у односу на прошлу годину, износи 10,8% — прошле године просјечан лични доходак износио је 6.355 динара а ове 7.098. Корекцијом личних доходака нарочито су обухваћени радници са низим примањима, тако да је сада распон између најнижег и највишег личног дохотка смањен. Сезонским радникима са низим примањима бе нефицирани су издаци за смештај и исхрану.

В. С.

Градиће се аутосервис на Јазу

У Скупштини општине Јаз сматрано је прије извјесног времена питање изградње новог аутосервиса на Јазу, чији ћи инвеститор био „Монте негротурист“, односно ООУР „Монтенегроекспрес“, и два складишта „Монтенегрокомерца“ — у Јазу и Буљарци.

ЈАЗ за вријеме љета

САСТАНАК ТУРИСТИЧКИХ ПОСЛЕНИКА

Постигнути добри резултати

За девет мјесеци ове године било је у Црној Гори преко седам милиона ноћења туриста, што представља веома добре резултате, с обзиром на то да је протекло мало времена од прошлогодишњег разорног земљотреса у коме су готово прополовљени туристички капацитети.

Остварен је значајни девизни и динарски прилив. То ће, свакако, утицати да се обнова порушених и опшteh туристичких капацитета одвија што брже и ефикасније. Међутим, ово је показало да је било више пропуста туристичких организација и приватних домаћинстава. Наиме, посјета је била према очекивању, а припреме за сезону нису обављене на вријеме и квалитетно, па је све то утицало да се гости не осјејају онако како би требало.

Ово је, између остalog, речено на савјетovanju о туризму које је одржано у Будви, на коме су туристички радници Црне Горе разматрали резултате минуле сезоне.

Било је ријечи и о припремама за наредну сезону. Констатовано је да су оне већ почеле, дакле далеко прије него прошле године, да се у свим комунама ради оперативни планови за дочек туриста. Хотелске организације „Монтенегротурист“ и „Бока“ већ су одредиле и цијене за идућу сезону које су повећане у просјеку за 10 одсто, што ће, претпоставља се, иностране туристичке агенције прихватити без коментара, с обзиром на то да су цијене у другим срединама знатно веће.

Г.

Словенци „открили“ Црну Гору

Први пут ове јесени Словенци су масовно годишњи одмор проводили на Црногорском приморју, углавном на будванској ривијери. Током септембра и октобра они су у хотелима „Монтенегротурист“ и хотелу „Београд“ остварили око 14.000 ноћења.

— „Компас“ из Љубљане покренуо је акцију „Упознај своју домовину“ — каже пам direktor ове путничке агенције за Црну Гору Бранко Кажанегра. — Седмодневни пакет-аранжман показао се као изузетан, мада је у почетку било сумње, с обзиром да Словенци нису долазили на одмор у Црну Гору.

Аранжман су заједнички организовали „Компас“ и „Монтенегротурист“. Заједно с превозом авionom боравак седам дана на Црногорском

приморју госта стаје 3.850 динара. У ту цијену укључени су и три излета. Обично се путује на Ловћен и у Титоград, а обавезан је и један фиш-пикник на неком од малих острва или пјешчаних плажа дуж Црногорског приморја. У групама стиже по стотинак гостију.

— С обзиром на позну јесен, која је ономогућава први одмор на мору, прекидамо ове аранжмани. Међутим, већ упрво ће Словенци ће опет масовно стизати на црногорске плаже. Они су веома задовољни овим аранжманима и чини се да прави посао тек предстоји — рекла нам је Андреа Полич, водич у „Компасу“, која је с гостима првала добар дио јесени.

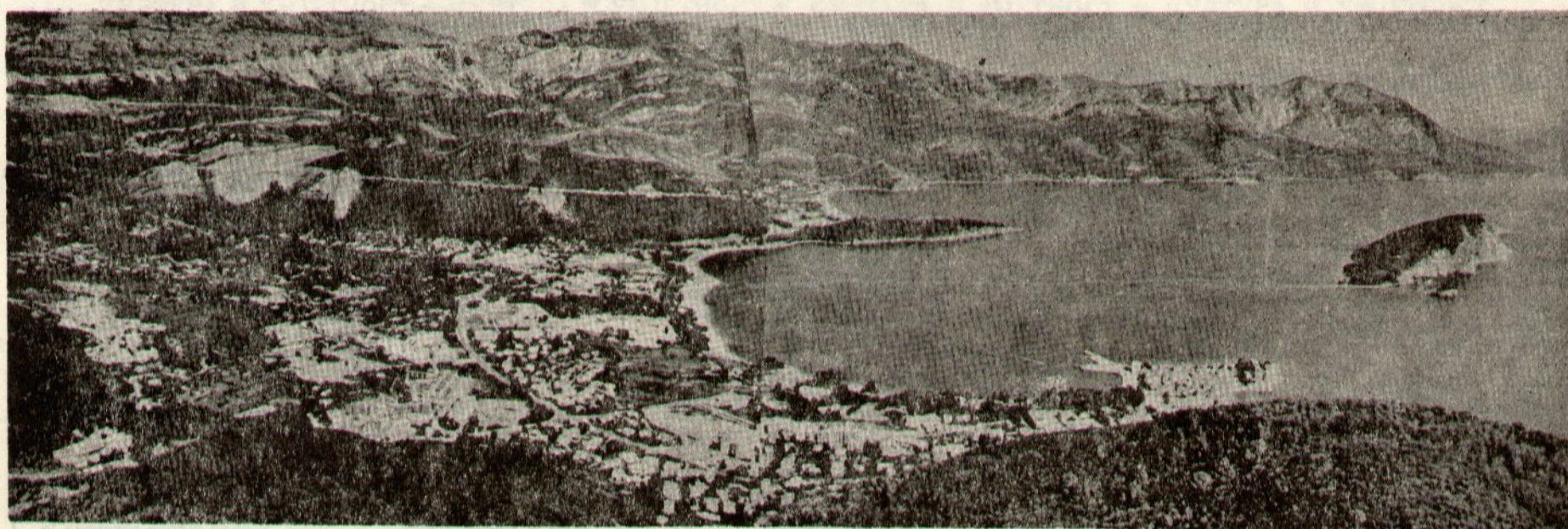
Г.

Ђуро Јубановић

У циљу благовременијег изградње ових значајних објеката, договорено је да се поднесе захтјев Самоуправној интересној заједници за изградњу и уређење Будве за изузимање земљишта потребног за изградњу аутосервиса у Јазу, да се донесу рјешења о имовинско-правним односима и што прије поднесе захтјев за добијање урбанистичких услова за израду инвестиционо-техничке документације.

Увијајући велики значај који ће овај објекат имати за привреду уопште, Скупштина општине ће усмjeriti износ од 30 милиона динара као учешће за изградњу овог јединственог туристичког објекта.

Што се тиче изградње складишта „Монтенегротурист“ у Јазу и Буљарци, треба што прије наставити рад на рјешењу спорних имовинско-правних односима на овим локацијама који су једини препека за несметани почетак ових радова.

Будванска ривијера

НЕЗАБРАВНО
ЉЕТО

Не догађа се то само на нашој обали

Cад је већ сигурно да смо од љета далеко. Иако нас окупирају свакодневни проблеми, то протекло љето нам је све потребније.

Сјећања навиру. Питања се сама од себе намену. Како је било? Можда је могло бити боље и више? Будва је само привидно сама, и ми с њом. Дуге јесене кишне, понеки сунчани дани. Так да се не заборави да смо менторан, ривијера. А како је било, како је било тог протеклог љета!

ФАНТАСТИЧНО

Наши први гости из СССР-а, Польске, Чехословачке. Дошли су још у априлу. По њиховом расположењу од маја се могло осјетити да ће се ове сезоне догодити нешто невјероватно. Кишне су још помало падале, дувале су буре, а они су упорно и храбро, кад год је то било могуће, опсиједали плаже и најављивали љето. Користили су сваки сунчани тренутак.

— Како сте? Како вам се свиђа код нас?

БУДВА СПАВА

Поноћ...тишина,
Будва спава,
одмарала се од напора
покрива је мјесечина
уз шум мора искричава
све док дође нова зора.

Стихија јој рани лице
од давнина што је сјало
и кроз ропство и тамнице
за слободу у бој звало.

Ланци млетачки и швапски
стезаше је са свих страна,
а устанак партизански
расцвјета је и разлиста
од љепоте сва заблести.

И стихије рану љуту
пребољеће док је људи
на народном часном путу
с пјесом која све пробуди
и узноси и напаја.
Будво, плани ватром сјаја,
братске слоге сјај узноси!

Јунис МЕЂЕДОВИЋ

— Чинкујемо! Добро, Фантастично!... И увијек су били најсмијани.

Ми још не видимо шта је ту фантастично у априлу, али нам је драго што су они задовољни. Уосталом, у то вријеме смо још имали проблема. Градили смо, завршавали хотеле, са-моуслуге, припремали контејнере, по сластичарнице и мале продавнице сувенира...

КАВАЉЕРИ, ДОН ЖУАНИ...

Има ова наша обала и неке своје посебне карактеристике. Има, часна љејч! Ето, баш у тим првим априлским данима, заједно са свим вјесницима љета, заједно с првим гостима, буде се каваљери, дон жуани. Читава једна мала чета, може баш тако да се каже, укључује се у туристичко-друштвени живот. Ако је јесен, ако је зима протекла усамљенички, прољеће и љето — неће. Чим стигну прве гошће из иностранства, стижу и они. Нису сви одавде — мјештана има најмање. Долазе из околних мјеста, а највише их је из Титограда. Опсједају хотеле и љетовалишта. Познанства се склапају врло брзо.

Јер, и гошће су, такође, усамљене. Многи од њих говоре перфектно руски, польски, чешки. Неки тек почињу, али им добро иде.

Каваљери напредују. Сви су помало задовољни — они, гошће и угоститељи. Јер, зна се, туристички динар наших источних гостију је танак. А каваљери не штеде. Тако се све сла же. Рекло би се да су то амбасадори нашег темперамента. Ништа не смета што се гости често мијењају. Највише остају по четрнаест дана, па долазе други. И тако то иде током цијеле туристичке сезоне. Овдје се огледа узор наше организованости. Без ироније, цио овај ритуал упознавања и зближавања одвија се без претходних пла нова.

ИСТИЧЕМО

Продавница по укусу потрошача

Без претјеривања се може рећи да је „Јадранова“ продавница мјешовите робе, коју води Анте Шумић, најснабдјевенија и најљепша у Будви, па и шире. Она се прије земљотреса налазила у Старом граду, а сада је у склону новог тргног центра. И док је била у старој Будви, као и данас, њу „бије“ добар глас по разноврсности асортимане робе и, што је најважније, по чистоти, уредности, лијепо и укусно аранжираним изложбама. Продавци су љубазни и културно се опходе према купцима.

По мишљењу многих грађана Будве и бројних туриста, сталних посјетилаца нашег града, у продавници је избор и квалитет робе такав да задовољава укус свих потрошача. Једном ријечју, оваква се продавница може наћи само у велиkim центрима. Заслуга за то припада у првом реду радним људима овог маленог, али вријед

Уосталом, не догађа се то само на нашој обали.

ГРАДИТЕЉИ...

Градитељи су боравили с нама цијеле зиме. Њихово дјело је дало тон нашем живљењу. Почетком прољећа, а нарочито љета, помало смо их заборавили. Многи су отишли, али је много њих остало. Градила се „Дубовича“, затим зграда „Зета филма“ станови код школе, зграда друштвено-политичких организација и Скупштине општине. Градило се свуда. И сад, колико год да нам је било важно то што они чине, сезона, која је долазила, ангажковају нас је потпуно. Ако се у тој великој трци да дорастемо љету које долази догодило да их помало заборавимо, онда је то било неминовно. Чини се да су и они то схватили. Многи од њих су се саживјели с нама, ставили се у улогу домаћина. Помагали су нам да се као такви боље искажемо. Па, ипак, остаје чињеница да им је требало поклонити више пажње. Има примјера да су се неки од нас, у трци за зарадом, понијели не баш најбоље према градитељима. Знам, требало је искористити то љето, али је требало бити, и остати, добар домаћин. Добро је што градитељи не замјерају много. Али, није добро што би они могли да замјере.

КУЛТУРНИ ЖИВОТ — ЗАВА-ВА

Забаве је било на сваком кораку. Није наше да ојјењујемо, али, ако хроничарски треба да забиљежимо, за баве је било на сваком кораку. Од Светог Стефана до Видиковца — ако тако мјеримо. На свакој тераси, у неким салама. Без престанка. Затим Јеће игре Југа у реализацији републичких институција и овдашњег Културног центра, који се у то уклапао голим радом и добром вољом, као домаћин, организатор и носилац конкретне акције. Било је доста озбиљних гостовања. Али, нажалост, мало озбиљне публике да их прати. Овдје се најважније културне ствари догађају за вријеме љета, кад људи једноставно „немају времена“ за њих. Е, сад, кад је дошла јесен, а на прагу је зима, где су те ствари? — могао би да упита неко. Виће их идућег љета, по мало је лаконски, али тачан одговор.

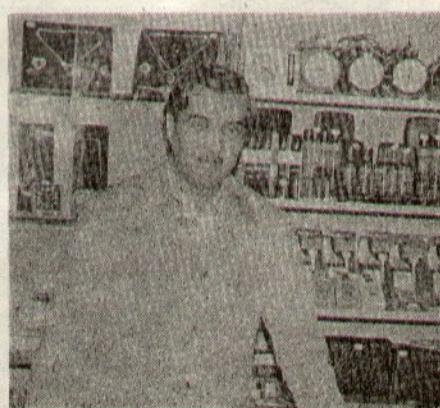
Ипак, то је било богато и разноврсно културно љето. Ево једне љетње приче. Аматери из Сремске Митровице играли су текст Фадила Хаџића. Овдашњи домаћин им је рекао да љети овдје није препоручљиво играти драме. У питању је била комедија. А и комедија је позориште. Како довести публику на просјечну позоришну представу, кад се публика те исте вечери, налази на преко стотину тераса, уз староградске, забавне и диско оркестре. То је, богами, озбиљно питање. И не само питање ове ривијере. Аматери из Сремске Митровице играли су — сами за себе. Чак врло лоше. Да се случајно догодило да им сала буде пуня, они би заувијек отјерили и то мало публике, која, бар повремено, долази на позоришне представе.

И ту се може извући неко искуство. Али какво?

Играли су у Будви, у сезони, прије неколико година, Паја Минчић и Рада Ђуричин „Оловку“, која пише срцем“, пред полуправном двораном „Зета филма“, али су послије представе и организатори и малобројни гледаоци жалили што нису успјели да убиједе публику да види нешто изузетно.

Посао организатора културног живота је доста тежак. Зависи од свега помало. Организатори су ту да посрeduju између умјетника, оних који стварају и публике. Тај посао може да буде добро обављен само ако ствараоци знају шта треба, а публика зна шта хоће.

Раде ЈОВИЋ

Анте Шумић

ног колективу, односно њеном дужо-дишњем руководиоцу Анту Шумићу, усјесном трговцу и добром познаваоцу овог и мало лаког послу.

ПРОСВЈЕТА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ ПРОСВЈЕТА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ ПРОСВЈЕТА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ ПРОСВЈЕТА И ОБРАЗОВАЊЕ

ИЗ ЦЕНТРА ЗА МАРКСИСТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Предстоји плодна активност

Из разговора које смо во дили с Бранком Медином, секретаром Центра за марксистичко образовање, и програмских материјала ове скро по основане институције, ујвијерили смо се да предстоји разноврсна и плодна активност на плану марксистичког образовања. Већ од децембра мјесеца наставља Школа самоуправљача „Милентије Поповић“. За пет година рада у нашој општини ова школа се афирми сала као значајан и користан облик идејно-политичког оснапобљавања и марксистичког образовања. За период децембар 1980 — крај 1981. про грамом Центра предвиђају се у овој школи три циклуса тема: идејно-теоријске основе друштвеног система СФРЈ политички систем социјалистичког самоуправљања, као и привређивање и планирање у удруженом раду. У назначеном периоду радиће једно одјељење ове школе са 35 полазника, а настава ће се обављати двапут седмично у трајању од једног часа.

Радиће са 30 слушалаца и Школа самоуправљача „Милентије Поповић“ другог степена, која ће третирати актуелне проблеме функционисања система социјалистичког самоуправљања, за разлику од школе самоуправљача првог степена, чијим програмом се предвиђа обрада основа марксистичке теорије друштва и економског и политичког система Југославије. На става ће се одржавати два пута седмично. Бранка Медин истиче да би било пожељно да полазници овог степена по могућности, буду они другови и другарице, који су већ завршили први степен Школе самоуправљача. Програмом за други степен образовања предвиђа се поред увод ног циклуса тема о удруженом раду и делегатском систему, као и неколико тема из циклуса о субјективним снагама.

Центар за марксистичко образовање први пут ове године организује Политичку школу Савеза комуниста, која треба да допринесе идејно-политичком оснапобљавању и марксистичком образовању. Програм школе је намењен за чланове, односно секретаре и руководства основних организација СК. Ко ће бити полазник ове школе о томе ће одлучивати основне организације СК. Ова школа има задатак да развија склоности полазника да могу самостално да изучавају, прате и анализирају појединачни процесе и појаве у на шем, друштву и животној и радијој средини.

Програм Политичке школе СК подијељен је у шест тематских области, које су међусобно повезане и чине јединствену целину: основи марксизма, развој радничког покрета и социјалистичке ре волуције у Југославији, друштвено-економски систем Југославије, друштвено-политички систем у нашој земљи, социјализам као свјетски процес и положај Југославије у њему и Савез комуниста Југославије и друге друштвено-политичке организације. Све у свему, обрадиће се 27 тема за 81 школски час. На

става ће се одржавати три пута седмично, а школа ће трајати пет мјесеци. Полазници ће бити обавезни да у току трајања наставе ураде по један семинарски рад, као и по један коференција за одређену тему.

Активност Центра ће у потпуности још и радом Омладинске политичке школе. Њени програмски задаци су да полазници упознају са класичним и савременим достигнућима марксистичке мисли, оспособе их за уочавање, разумевање и тумачење друштвених појава, а све у циљу подизања њиховог идејног и општег нивоа. Програм школе састоји се од 23 теме, које су садржане у четири тематске области: основи марксизма, СКЈ и друге друштвено-политичке организације, основне карактеристике друштвено-економских и политичких односа код нас и, најзад, међународни раднички покрет и међународни политички односи. С једним одјељењем од 35 полазника, а с наставом двапут седмично, Омладинска школа почеће крајем овог мјесеца.

Као што се види, Марксистички центар предвиђа, и формама образовања и садржајношћу својих програма, заиста богату активност. Ако се зна да је недавно основан, да је био без услова за рад, да смо у општини без већег искуства када се тиче оваквих облика образовања, односно марксистичког уздизања партијског чланства и радних људи, онда смо морају поздравити иницијативе и напори Центра на овом плану. И не узимајући у обзир разлоге које смо навели, може се рећи да је програм Центра за ову и наредну годину богат и садржајан. Кад смо упитали другарице Медин да није желаја програм Центра сувише амбициозан, она је одговорила да је за наше досадашње прилике и услове вјероватно амбициозан, али нас је ујеврала да је реалан. У сваком случају, једно је сигурно: у Центру за марксистичко образовање има доста идеја и планова, а припреме које су у току ујевравају да ће Центар у наредном периоду почети суштински да остварује функцију коју има.

Да би Центар остварио све замисли и планове, неопходно је пружити подршку и помоћ, што значи да се најприје у партијској бази прихвати оваква његова оријентација, као и да му се за програмску реализацију обезбедије средства и просторије за наставу. Чини нам се да неће бити на одмет ако укажемо на потребу полазника свих врста школа о којима смо говорили да се дисципли новано и одговорно односе према обавезама које ће имати као слушаоци. Дакако, не ради се само о пуком извршавању обавеза, већ и о шанси која се полазницима пружа, с обзиром на стручно-образовни и политички ниво једног броја предавача који ће бити ангажовани са стране да се употпуни и стекну нова знања из домена марксистичке и наше самоуправне теорије и праксе.

САВЈЕТ РОДИТЕЉА ШКОЛЕ ПОЧЕО РАД

Након одржавања првих родитељских састанака, извршен је избор родитеља у Савјет Школског центра за средње образовање и васпитање. У Савјет су ушли сљедећи родитељи: Драган Мандић, Мијорад Ускоковић, Мирослав Лукетић, Никола Мушура, Крсто Борета, Невенка Грековић, Даница Усанчевић, Пере Фрапета, Марко Илић и Вељко Митровић.

Прва сједница одржана је са сљедећим дневним редом:

— Разматрање и усвајање годишњег плана рада Школског центра и плана рада Савјета родитеља за школску 1980/81. годину,

— Информацију о досада шијим мјерама у вези са изградњом новог Школског центра,

— Обавјештење о активностима разредних старјешина као и вијећа, као и слободне активности у школи и услови рада.

Савјет родитеља треба да постане кључна спона између наставничког колектора и родитеља, ради ефикасне и боље реализације васпитно-образовних задатака Центра.

Б. П.

НОВИНАР „ПОЛИТИКЕ“ У СРЕДЊОШКОЛСКОМ ЦЕНТРУ

У склопу интересантних сусрета, које је организовао Средњошколски центар, у оквиру „Школског часа 80“, у новембру је одржан и сусрет са дописником „Политике“ Божидаром Милошевићем, добитником „Политике“ на грађе за 1979. годину.

За више од два школска часа дружења разговарало се о новинарству, историји „Политике“ и њеној улози да нас. Посебно интересовање код ученика изазвали су Милошевићеви сусрети с другом Титом, Че Геваром, Фиделем Кастроом и другим личностима савремене историје.

На многоbroјна питања ученика Милошевић је интересантним и непосредним одговорима привукао њихову пажњу и подстакао жељу да се и они огледају „на перу“.

Б. П.

Екскурзија

Школски центар за средње образовање и васпитање организовао је екскурзију IV. и VI. разреда Туристичке школе. Иницијатива је потекла од ученика који су екскурзију жељно очекивали, сматрајући је јединственим доживљајем.

Организација екскурзије појављена је туристичкој агенцији „Атлас“. Већ пута били су професори Мила Кузмановић и Ва-

НОВЕМБАР У ШКОЛСКОМ ЦЕНТРУ**Помоћ друговима из Ел-Асама**

На иницијативу Ученичке заједнице Центра покренута је хуманитарна акција прикупљања новчане помоћи пострадалом Ел-Асаму. У акцији учествују сви ученици и наставници, а чланови литеарне сејесе саставили су писмо друговима из Ел-Асама које је с новцем упућено Алжирској амбицији у Београду.

ИЗЛОЖБА

У холу школе отворена је изложба ученичког радова „Будва прије и послије земљотреса“. Изложбу су поставили и припремили ученици у сарадњи с предметним наставником.

ПЛАНИРАНО ЈЕ...

До краја новембра, у оквиру „Школског часа 80“, одржана је сљедећа представа: **Перспективе развоја туризма у Будви** (предавач Мишо Брајло, помоћник генералног директора у „Монтенегротуристу“), **Античка Будва** (предавач др Љубиша Поповић, виши савјетник Народног музеја у Београду), **Ученичко самоуправљање и колективно руковођење** (предавач Нада Поповић, директор Центра) и **22. новембар — дан ослобођења Будве** (предавач професор Никола Мршља).

У просторијама школе ће се одржати — литерарно и рецитаторско вече, а поводом 29. новембра приредба за ученике Центра и, ако се укаже потреба, за млађе другове из основне школе.

Бојана Паповић

САКУПЉАЊЕ СЕКУНДАРНИХ СИРОВИНА

У пријеме стабилизације и штедње ученици Центра по крећу акцију за скупљање старе хартије.

Са матурске екскурзије

— јединствен доживљај

илије Милановић. Маршрут је обухватала Сплит, Ријеку, Опатију, Љубљану, Загреб и Сарајево.

Ученици су, у оквиру осмодневног излета, посетили и обишли културно-историјске споменике: Диоклецијанову палату и Галерију „Мештровић“ у Сплиту, Постојинску јаму, родну кућу другог Тита и спомен дом у Кумровицу, злогласни логор Јасеновић.

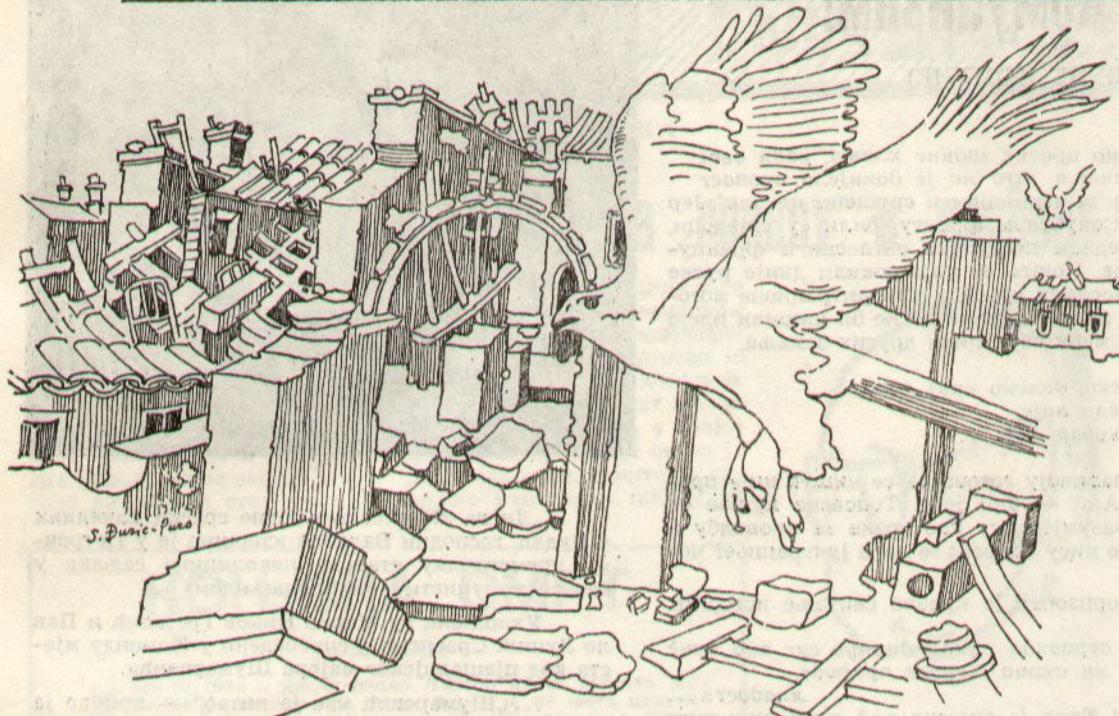
Ученици су упознали боље своју земљу, схватили колико су њени крајеви разнолики, а, опет, толико лијепи и колико им је она свима драга. Веда је оставио најјачи утисак на све ученике.

Веће екскурзије сматрају је веома узјемом: план и програм остварени су у потпуности, реализован је и научни циљ екскурзије, а у току пута није било крупнијих прекраја од страха.

Ученици су углавном задовољни организацијом екскурзије. Овом приликом хтјели бисмо да похвалимо возача аутобуса Лаловића, који је својом одговорношћу и савјесним обављањем дужности, као и коректним односом према ученицима и професорима, задобио све симпатије учесника екскурзије и тиме доказао да успјех путовања у многоме зависи од људи као што је он.

Мила Кузмановић

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ ★ КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ ★ КУЛТУРА И МЈЕТНОСТ ★ КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ЗАВРШЕНА АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА У СТАРОМ ГРАДУ

Резултати — МИМО ОЧЕКИВАЊА

У Старом граду завршена су археолошка истраживања, а тиме и дио притрема за обнову и рестаурацију овог јединственог урбаног језгра из доба Римљана. Тим поводом др Љубиша Поповић, виши научни сарадник Народног музеја у Београду, који је заједно са својим колегама — археологима, конзерваторима и другим стручњацима за старине изводио истраживања, рекао је новинарима да су добијени резултати какви нису очекивани прије почетка радова. У Старом граду било је постављено десет сонди.

Најдрагоценјије откриће било је на улазу у Стари град, на западној страни бедема. У сонди обиљеженој бројем „1“ пронађен је дио зида римске грађевине, а у осталим сондама око хиљаду

предмета, углавном римске керамике и посуђа, бронзаних и коштаних украсних игала, металних новчића, чаша од стакла и других предмета.

Коначно је утврђено да се античка Будва налазила испод данашњег Старог града, насталог углавном у средњем вијеку. Према мишљењу стручњака, античка Будва је потонула у катастрофалном земљотресу, када су нестали Цвјтат, Рисан и још нека мјеста на нашој обали.

— Истраживања су солидно изведена и дала су добре резултате — каже др Поповић. У току наредних два мјесеца сав прикупљени материјал биће обрађен, па ће се тачно утврдити колико су стари пронађени експонати. То не значи да су тиме заврше

на сва истраживања. Наше екипе не настојате да открију нове материјале који не се касније чувати у будванском музеју. Могуће је да се постави још нека сонда, јер постоје индикације да се испод плочника средњевјековне Будве налазе предмети, а можда и грађевине од изузетног значаја.

Како смо обавјештени, настављају се испитивања на простору где почигла чуvena будванска некропола. Поред седам гробних целина из грчког и римског периода са предметима од злата, бронзе и керамике, пронађен је прије неколико дана интересантан надгробни споменик, што говори да је ту сахрањен неки од знаменитијих становника тог доба.

С. Г.

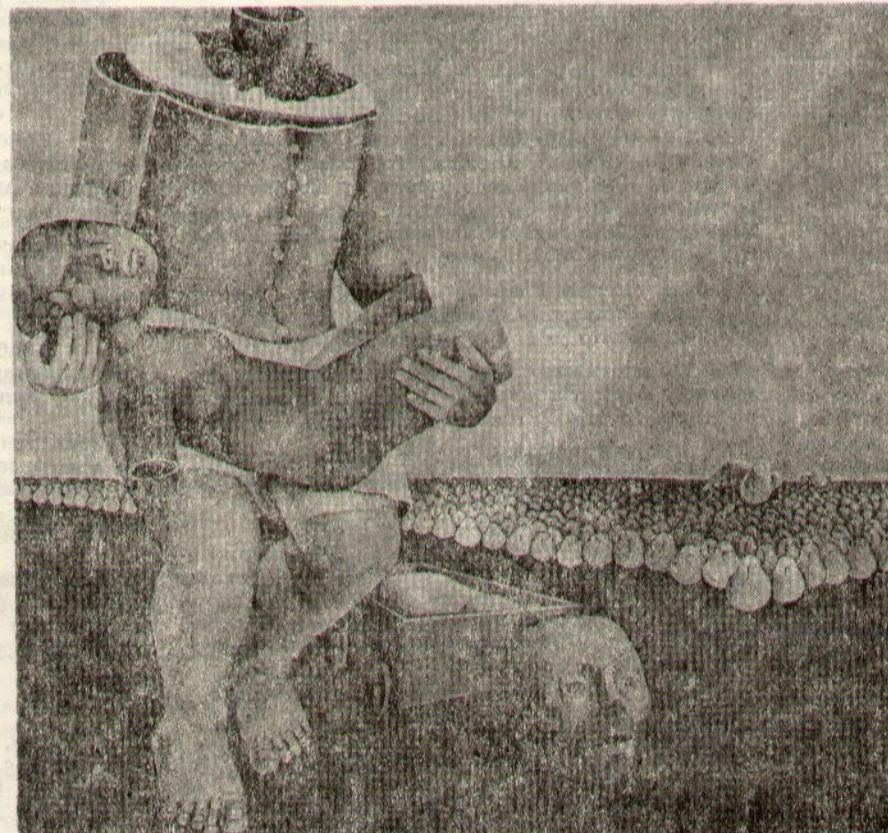
ГОСТ РЕДАКЦИЈЕ: ЂЕЉОШ ЂОКАЈ

ПРЕПЛАНУО од врелог сунца, заборавио је извесно вријеме на штафелај, као да је на будванским плажама прикупљао снагу за јесен — послове за које, како нам реће, треба добра кондиција.

Ђељош Ђокай више од десет годи на живи и ради у Риму. Поништо је завршио Ликовну академију у Београду, боравио је извесно вријеме у Приштини, да би потом отишао у „вјечни град“. Добитник је низа признања, међу којима и Тринаестојулске награде Црне Горе 1977. године.

— Крајем прошле године имали сте запажену изложбу у Њујорку. Шта се у међувремену збивало и какви су вам даљи планови? — гласило је наше прво питање истакнутом црногорском сликару.

— Није било предаха. Учествовао сам на позивном конкурсу који је расписало Титово Ужице за ликовно решење дијела новог хотела, а тема је била Кадињача. Добио сам прву награду. У октобру отварам у Минхену самосталну изложбу на којој ћу изложити десет слика већег формата и десет цртежа у боји. Отишао сам корак даље — удаљио се од свакодневног живота, људи у сивом који живе у загађеним срединама, малих људи с оклопима који се бране од оних који их угрожавају. На мојим новим платнима преовлађују мотиви са Црногорским сликарима.

Ђељош Ђокай: Егзодус

Три филма о земљотресу

Целовечерњи документарни програм „Земљотрес у Црној Гори“ садржи три полу-часовна филма („Земљотрес“, „Разорени споменици културе“ и „Солидарност“) који сваки за себе представљају тематске целине. Филмови су монтирани из великог документационог материјала и представљају драгоценје све доочаштво о последицама стихије која је задесила нашу Републику.

Режисер Александар Џидић са сарадницима Батом Стојановићем, сниматељем, Симом Јевтовићем, помоћником режисера, Драганом Илићем, другим сниматељем, да би на филмској траци забиљежено све значајне тренутке несреће, на теренима пострадалог подручја провео је 130 дана и формирао не процјењиво вриједну документацију од 18.500 метара филмске траке.

Филмови су синхронизована на пет страних језика —

енглески, француски, руски, њемачки, и шпански — и приказују се на многим фестивалима и разним манифестијама код нас и у свијету.

Извршини продуцент је „Зета филм“.

СЛИКОВНИЦЕ ЗА ЗАБАВИШТЕ У СВЕТОМ СТЕФАΝУ

Приликом разговора представника Матице српске с представником Библиотеке из Будве, било је ријечи о новоотвореном дјечјем вртићу у Светом Стефану. Поме нута је акција Конференције за друштвену активност жена у прикупљању новца за набавку играчака за малишане, па је разматрана могућност да се новоотвореном забавишту упути помоћ у књигама за дјецу. Матица је обећала да ће се као споменик овога акцији дати око 200 пригодних сликовница.

Акција враћања књига

Због недостатка представља за куповину и елементарних непогода које су у задње вријеме задесиле Библиотеку, недостаје велики број књига. Многе од њих се већ дugo времена налазе код читалаца, па су тиме највише погодији редовни чланови Библиотеке. На појединачне наслове чека се дugo.

Библиотека покреће акцију враћања књига. Из објективних разлога дошло је до застоја у нормалном раду. Неурядно стање послије земљотresa, несрћеност већине домаћинстава у вријеме санације станови и кућа, те вишемјесечни прекид рада Библиотеке довели су до тога да велики број књига недостаје.

У погледу смјештаја становништва учинило се доста. Многи се уселењавају у нове домове, па је ово прилика да се прonaђу загубљене књиге.

Библиотека позива своје бивше и садашње читаоце да, без обзира на годину узимања и број чланске карте, донесу књиге с печатом ове установе. Свака враћена књига је драгојења, јер многа ранија издања нису вишне штампана, па је одређене послове немогуће надокнадити.

Преласком Библиотеке у нове просторије, у згради „Зета филма“, радиће се на ревизији књижног фонда, па је потребно да што више књига буде на мјесту.

Б. Л.

Слике из дјетињства

— Ви сте један од ријетких Југословена који су се истакли у Италији на пољу ликовне умјетности?

— Нисам сигуран да бих, да сам остао у Приштини или било где друго, постигао оно што сам успио у Италији. За ствараоца јебитно да буде у центру културних и других забивања. Могу рећи да је Рим филтрирао моје умјетничке квалитете. Иначе, ци тренутка нисам одвојен од своје земље, родног Милеша крај Титограда који ме необично инспирише. Пратим културна забивања у нашој земљи, посебно у Црној Гори.

— О вашем недавном гесту одушевљено се прича у умјетничким круговима у Црној Гори

— Предсједнику Пословодног одбора Фонда солидарности Црне Горе предао сам 50 графика. Овај поклон памијењен је умјетничком фонду Галерије солидарности, формиране најавом разорног земљотresa који је захватио овај крај. Ја у Риму водим графичку радионицу, где се окупљају сликари и покренуо сам акцију солидарности након прошлогодишњег земљотresa. Графике су радили умјетници из Италије.

С. Гргетовић

„...У Петровцу завладао комунизам!“

(РЕЦИТАЛ ПОВОДОМ 60-ГОДИШЊИЦЕ ЦРВЕНЕ КОМУНЕ)

О биљежавајући ову значајну годишњицу, желимо да искажемо и континуитет наше револуције: неодвојиву везу између наше прошлости и нашег данас.

... Између облака и мора гордо лебди вјесник буре. Сад дотиче крилом вале, сад се диже у облаке. Кликће он и чују радост облаци у гордом кликтању птице. То одважни вјесник буре гордо лебди између муња, изнад мора које бијесни. Пророк побједе то кликће: Бура! Сад ће групнути бура!

Година 1920 — осамнаести септембар. Тога дана у малом Петровцу је — завладао комунизам!

Једнога ће дана крваво јутро сванути једнога ће дана црвени вихор планути о — једнога дана — бикнут ће пламен из безбрјних рана. Пјеват ће пламени вјетар свету пјесму ватре, хаоса и еона, Улицо! Кравави талас Нек те ковитла данас! О улицо, Данас — буди црвени талас!

„Ширење комунистичких идеја повећава се сваким даном све више, благодарећи потпуноме, без икакве контроле самовољном раду општинске управе и недавно изабраном предсједнику петровачке општине који припада Комунистичкој партији“.

У данима када су писане ове ријечи, крајем септембра 1920. године, почивала је да живи прва комунистичка општина на Јадрану — мала петровачка комуна, у којој су комунисти, уз помоћ народа, преузели општинску власт.

Ако је рано — стићи ће вријеме
Ако смо пали, посијали смо буне
црвено сјеме!

Наша прошлост — то је право наших предака на живот, који никада нијесу робовати хтели.

Другови, када у близко вријеме, опет расцјетали прозори нашега града упале ноћ, другови, знајте: дио тог свијетла су и наше руке, дио наших руку је комунизам.

Паштровићи су се одувијек напајали родољубљем и његовали култ чести и поштења.

Ма где да су били: у Америци, Цариграду, у афричким земљама били су међу првима да помогну — у рату или у буни.

Тугу ћу своју поклонити роду и гробовима отаџбине своје, да силно јекне усклик за слободу с усана твојих и са лире твоје. Безумно, страсно, са смијехом и плачем, с букињом, лиром и са бритком мачем — прославићемо осветничке dane.

Путниче стани! — Овдје леже они! С капом у руци њима се поклони. Из ових хумки, из гомиле кама, где труба свијести срда јака сврста — празници славе гранули су нама.

Овдје су вјечни, што ватрама жртве и билом срца пробудише мртве. Ово су наше лавре и олтари: њиховим свијетлим сјајем се озари.

Они спавају по Балкану цијелом — за добро туђе, за спас свог племена. Никада не бјеху са заставом бијелом, ти млади момци великог времена.

Пуни ентузијазма двије чете храбрих добровољаца преко Албаније стижу у Солун. Није им требало много да доживе страховито разочарење. Илузија је нестало.

Ја сам јуче покорно сагибао главу и до јуче нисам знао судбину своју праву — али је данас знам! Ох, та ја сам човјек! Човјек!

Није ми жао што сам газио у крви до колјена

и преживио црвене године клања, ради овог светог сазнања, што ми је донијело пропаст

Валј за завичајем и срушени идеали! Јер тамо, на Солунском фронту, били су свједоци, нијеми свједоци поступака енглеске и француске команде. Постоји су разоружали дивије руске дивизије, послали су их у концентрационе логоре како би их спријечили да не би ширили идеје револуције међу војницима других земаља.

Тамо далеко, далеко крај мора,
Тамо је село моје,
Тамо је љубав моја...

А у завичају готово да се ништа није пројменило. Али — они јесу. Топовске пушке са „Ауроре“ разумјели су као позив за пловидбу и Годјеве где нису навраћале лађе јучерашњег човјечанства.

На хоризонту је крваво свитање историје.

Немир је отровном руком дирнуо све око мене — немир ми скрио љепоте природе,

младости...

Пусти ме! Тако је тијесно под овим скученим сводом. Хоризонт хоће без краја — сва мора под мојим бродом.

Младост ми простори зову, сиренски глас

ширина,

замаха, подвига гордих — олујни бијес висина.

Нећу уз обалу смирене вјетрове ловит. Стазе

су моје!

Сву земљу могу опловит.

Револуционарно расположење маса узима у Петровцу све организованији карактер.

Црвен је исток и запад,
Црвен је сјевер и југ.
Кораци тутње у напад:

Напред уз друга је друг!

Вјерност Комунистичкој партији учили су петровачки комунари од Јована Томашевића, вође марксистичког покрета и оснивача Комунистичке партије Црне Горе. Сјестајт да је далеко до тријумфа и да га неће дочекати, он је поуздано знао да ће се једног дана остварити идеје, за које се, без обзира на величину страдања, вриједи борити и жртвовати.

Говорио је да је увреда за човјека да испија пехар биједе до мутљага, поготово не смију се на то учити дјеца, којој ће, као одраслим људима, пасти у задатак да привреду крају борбу за преуређење свијета.

А Петровчани, занесени оним што је њега занијело, слушали су тог на смрт болесног човјека, који у друштву разбојњем, није имао времена, ни могућности, да се лијечи.

Јован Томашевић је у Петровцу организовао предизборне састанке а када је затражио да се један збор одржи у будванском парку, Изложбенство му је одговорило:

„У смислу члана 6. Закона од 5. новембра 1867. године број 135, ово Изложбенство не може вам дозволити одржавање јавне скupštine“.

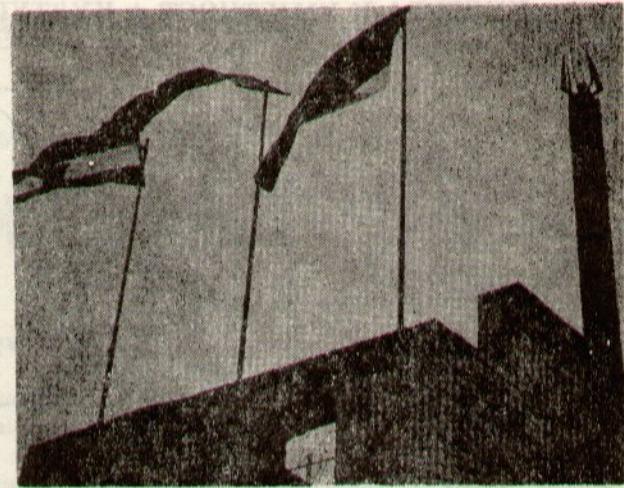
Захтјев којим је од Изложбенства тражено да одобри одржавање збора, поред Јована Томашевића, потписани су Марко Ников Грговић из Петроваца и Марко Васов Грговић из Новосела. Речено је да ће се на збору говорити о значају избора за Конститујанту и програму Комунистичке партије. То је био довољан разлог да Изложбенство одбије захтјев, па макар нашло изговор и у Закону из 1867. године.

На захтјев Главног одсјека Државног редарства у Сплиту — Изложбенство у Будви, поред осталог, писало је 1. фебруара 1921. године:

„О опасности комунизама у ниједној општини овога подручја не може се управо озбиљно говорити него само у општини Петровцу.

Крајем јула 1921. године престао је живот у општинској згради, а отпочела су хапшења, преметачине, малтретирања.

У мразовита јутра ја још шапћем земљу из због које су гаврани смрти на ову земљу пали, пјевам за оне што су са срцем остали дјечјим, за оне што од нова нису одустали. Сада и писам само човјек, очи и уши, сада сам срце страсно, огромно срце људско и пожар успомена у мислима и души и само ми је жао зашто се човјечности осмјех још увијек није широко расцјетао. Сада успомене у мени безумно, шумно лете данас и моја љубав, земљо, све моје клице клијају данас из тебе.

„Днева 27. јула око подне српски начелник у Будви, господин Балабан извршио је у Петровцу преметачину станови неколицине сељака у вези с комунистичком пропагандом.

Ухапшени су Марко Ников Грговић и Павле Лушин Срзентић и спроведени у Команду мјеста код пјешадијског мајора Шумаревића.

„Шумаревић нас је питао“ — причао је Марко — „само како се зовемо и прослиједио на даљину надлежност код једног војника, који нас је читаво пола сата немилице млатио кундаком пушке док се нијесмо онесвијестили.“

Вјетрина вани. Чемерни часи. У мртву јесен не расте трава и не воли се под оловом дана где гола мржња проговара. Распети на зиду, оглувјела сала кад пред зеленим сукњом трибунала стара се игра одвијати стала... Ту свак је чуо, уз дрхатј тих кроз шуму папира и ријечи како боно у човјеку у час чемерни душа јечи...

„Оптуженни смо да водили комунистичку пропаганду и гласали за комунистичку партију.

На питање што смо радили пољедњих петнаест година одговорили смо томе господину:

„Били смо у оба балканска рата као добровољци у црногорској, а послије у српској војсци. Такође смо избегли мобилизацију Аустроугарске и ступили у црногорску војску у првом свјетском рату, што мислим, не може нас теретити за вељеџија почињену Аустрији. Напротив, то доказује да, иако смо неуки сељаци, ипак смо радили као патриоти и борци за ослобођење и уједињење под најтежим околностима“.

Не стоје дани, ето,
но живо рију и раде,
а ви сте стали и остали —
остајте збогом под сукњом
слијепе богиње Правде! ...“

Распете на зиду,
преплашена сала
и лобања збрка мицати се стала —
ко дрвене лутке од воска и плуте
Иза зеленог сукња трибунала.

Иако је живјела непуну годину дана Црвена комуна, прва на Јадарану показала је да је народна власт другачија од оне на чијим су аблекима стајали бијели орлови.

Пламен који су распалили петровачки комунари никада се није угасио. Подржавали су га све новијим искрама знани и незнани револуционари.

Храбро и пркосно гинули су по бојиштима, на стрелиштима и у логорима. Истина је њихова крвљу записана.

Револуцијо, оно што остане је човјек!
Човјек је прва и коначна вриједност
Човјек је мјера свијета.
Партијо — бакља си и савјест човјечанства,
Ти, моћна у истини — нијеси без мача и
штита
И стојиши на попришту и стојиши поносита
И јуришат ћемо — закунимо се
Док стег Партије
Не буде црвени стег свих људи свијета!

С Титом, са Тобом кроз јурише пламне
Пошли смо у одлучни бој.
Партијо наша, из пустоти тамне
стег нас је водио твој.

Припремила: Иваница Лалић

УЗ 90-ГОДИШЊИЦУ РОЂЕЊА ФРАНЦЕ БЕВКА

Дјело пројжето љубављу за правду и слободу

Живот Франца Бека (1890—1970), једног од најпопуларнијих словеначких књижевника, био је испуњен књижевним радом и упорним, одушевљеним и самопрерогорним, борбом за слободу словеначког и свих других народа наше земље. Његово књижевно стваралаштво

рођен је 1890. године у селу Закојцу, у Словеначком приморју. Послије завршене основне школе шегртовао је и с муком зарадивао хљеб. Још док је учил занат желио је да чита књиге, а у својој седамнаестој години почeo је да се школује. Понтије је завршио учитељску школу па

КОЊСКА СМРТ

(ОДЛОМАК)

Кон је стао и дисао тешко. Тијело му се пушило. Кад је Нацек повукао за улар, бацио је на њега измучен поглед и с муком се покренуо. Још прошлог дана и тонас малаксао је у другом походу без одмора. Сад се упинао из све снаге да се не сруши на стазу, која је вијугала између драћа и стијена.

Наједном је посрнуо на жиле које је танким слојем покривао нови смијер. Пао је. Изгледало је да више неће устати. Само је покушао, затим је мирно остао да лежи.

Нацек је дошао да заплаче. Осврнуо се на стијене. Које су, високе и сиве, слабо покривене смијером, стајале међу ријетким дрвећем под врхом бријега. Тамо ће се скривати, сачекати крај битке. Ако се бригада појаче наћи ће их. Ако побиједи, по њима ће доћи патрола.

— Лиско, хайд! — подстицао је коња и уларом га лако ударао по глави. — Хайде још мало, де! — молећио му је званично глас.

И, као да је разумио пријатеља, па хоће да му учиши по вољи, који се посљедњем снагом дигао на ноге. Стак је и дрхтао, трбух му се надимао, очи гледале мутним сјајем. Длака му се сјала од самртичког зноја.

Тад из је стигао Цифра, коме су чекиње дивље стршиле с необрђаних образа и браде. Карабин је носио преко груди, а једном ногом посакивао, као да је краћа од друга.

— И теби се журило! — брундао је. — Кладим се да сути панталоне пуне страху.

Нацек је нутао. Цифра је волио да чантра и празио се јунак, а потајио се сматрао срећним што тог тренутка није с бригадом. Коњ је полако, опрезно ступао за дречаком и стално подрхтавао. Пуцњава у долини за тренутак се била стицала, па се поново распламтјела.

Стигли су до стијена. Нацек је повукао коња за улар да сије са стазе међу стијене, тада је отет оклизијом. Таји пут није више покушао да устане, већ се извршио на страну да му је терет слетио с леђа. Избацио је све четири испод себе, а главу спустио на смијер.

Цифра је стајао и гледао.

— Лиско, дед! — вукао је Нацек очајно за улар. — Устани! Још мало, хайде!

Коњ се не покрену. Нацека више не погледа, само је тешко дисао.

— Устани, лијена мрцино! — турну га Цифра у стетно,

— Коњска смрт! Шта те сплато?

— Лиско се и не покрену, само га пријекорно погледајеј-дним оком.

Нацеку жалост и сриба испунише срце.

— Остави га! — повика. — Не гурај га! Сам ће већ ако могне!

— Види га, види! — подсјемехну се Цифра. — Какав си ти партизан! Кад ти је жао сваке мрцине!

Нацек је чутио коња крај главе и гледао му у мутне очи, које су се затварале. Кроз попајствене чељусти дубоко из груди дизала му се дрхтава паре.

— Угинуће — рече скоро плачучи.

Цифра је био сјео на окопљено место под дебелом буквом, савио цигарету и затапио.

— Животиња мање издржи од човјека — мудровao је. — Ми знаамо зашто страдамо, а животиња не зна, зато малакше.

Нацек је стајао поред Лиска, гледао на њега као на умирућег пријатеља и патио.

У долини је престала пуцњава. Само овје-ондје би пао још који хитац, али врло далеко.

Цифра је напретнуо послушкивао.

— Наша су их излемали — рекао је.

— Шта? — упита Нацек.

— Кажем да су их наши излемали — понови Цифра. — И не буди тако кисео због цркотине. Добићеш другог коња или мазгу.

— Није ствар у томе — јекну Нацек.

— Већ у чему?

— Не буди куквица! Најбоље је убити га да се не музи.

Нацек који је био још сувише мали за пушку, добио је од команданта револвер, на коме су му сви завидјели. Рука му је већ пошла за дршком, али је у истом тренутку клонула.

— Не могу — простењао је.

— Дај мени пистол — рече Цифра.

Нацек му додаде револвер. Затим чврсто захмури и за-

пуши уши, па ипак га је пригушен пуцањем продрмао до сржи.

Нацек је више погледао коња. Чучио је у смијер и гледао пре-да се.

— Требало би га одерати прије но што се укочи, али чиме.

— Ја га нећу јести.

— Како хоћеш. За тебе ћемо зајлати кокош.

— Вути!

— Како нареди господин.

Затим су оба зајутала. Цифра је пушио нову цигарету.

На мртвог коња је с тихим шумом падао смијер. Иначе све је било тико. Поглед је пробијао између драћа очекујући кад ће се појавити патрола.

во било је веома плодно — чине га преко сто шездесет објављених књига, уз огроман број разноврсних прило-га по листовима и часописима. Осамдесет његових дјела преведено је на двадесетак страних језика.

дио је као учитељ до почетка првог светског рата, а касније као новинар, књижевник и уредник разних часописа. За време фашистичке Италије прогањан је и затваран, а послије капитулације Италије, 1943., одлази у пар-

СРЕДЊИ
ДОБРО
СЛУЧАЈ
СРЕДЊИ
ДОБРО
СЛУЧАЈСРЕДЊИ
ДОБРО
СЛУЧАЈ
СРЕДЊИ
ДОБРО
СЛУЧАЈ

Упркос променљивим играма и резултатима у протеклим колима, „Могрен“ је успио да задржи прво место на првенству таблици, ис пред „Титекса“ који га у стопу прати. На два гостовања, у Никшићу и Голубовцима, Будвани се нису прославили. Истина, у Никшићу су пружили знатно бољу игру и у сусрету с веома добним „Челиком“ успјели да освоје бод. То је, уједно, и први неизјешен резултат екипе „Могрена“.

Игрчи „Могрена“

На гостовању у Голубовцима и „Могрен“ је сасвим под бацио. Четири пута голман Јањевић је вадио логот из мреже, док нападачи ниједном нијесу савладали голмана „Зете“. Дакле, уједињив и текјак пораз коме се мало ко надао ко ове јесени прати игру будванских фудбалера. Подбацио је цио тим, и то је разлог пораза.

Но, катастрофа у Голубовцима није пољујала будвански плави брод. Он је већ у сусрету с барским „Морнаром“ ухватио курс — остварена је побједа од 3:1. По те шком, блатњавом, терену Будвани су загирали агресивно, тако да веома добри Варани нијесу могли ништа.

Након једанаест кола, ове јесени Будвани су задржали прво место са 17 освојених бодова. Осам побједа, једна неизјешена игра и два пораза уз гол-разлику 25:14 — то је биланс Будвани којим његови играчи могу бити врло задовољни.

ПЕТРОВЧАНИ — ПРОМЕНЉИВО

Послије веома лошег почетка и неколико узастопних пораза тим „Петровца“ је заиграо много боље и ефикасније и препустио задње место тиоградском „Металцу“.

НАРЕДНИ БРОЈ ЛИСТА ИЗЛАЗИ 25. ДЕЦЕМБРА НА ПОВЕЋАНОМ БРОЈУ СТРАНА.

РЕДАКЦИЈА

Младићи, које предводе ветерани Шољага, Арчон и Абдомировић, забилежили су три побједе и два „ремија“, и тако наговишили да се неће

„Могрен“ и даље на челу

баш лако предати и послије више година у Црногорској лиги прећи у нижи ранг такмичења. Међутим, када се то најмање очекивало, у једанаестом колу, Петровчани су приредили поново неугодно изненађење својим навијачима. Послије неколико узастоших успеха дозволили су да на свом терену буду поражени од даниловградске „Искре“, чак, са 4:1. Играчи „Петровца“, прости се нијесу могли препознати и, наравно, пораз је био неминован. Не може бити оправдање ни то што у екипи нијесу наступили стандардни првотимци Радуловић, Ђољевић, Ратко-

ховати ни за опстанак у лиги, јер претпоследњи „Петровец“ има само три бода мање од петопласиране „Зете“ (скор је узет након једанаестог кола).

Биланс „Петровца“ послије једанаест одиграних кола: три победе, два „ремија“ и шест пораза. Укупно осам бодова и гол разлика 9:18.

С. Г.

ИЗ ПРОШЛОСТИ НАШЕГА КРАЈА

Два Радича

Војвода Радич Грубавчевић, један од четрнаесторице потписника споразума са капетаном Јадранског мора Франческом Бембом, био је одлучан поборник млетачке политике. На челу противничке струје био је Радич Црнац са

својим синовима. Он се оду-про убирању дажбина и предлогу да се надокнади штета Млечанину опљачканом под Баром, па је таквим својим ставом поцијепао паштровски збор. Которски кнез је због тога Црнца оковао и бацио у тамницу. Међутим, страхујући од крвавог обрачуна међу Паштровићима, послије двадесет и пет дана та мновања, ослободио га је под условом да не напушта Котор. А када је о празнику св. Тријпута у Котор дошао Радич Грубавчевић са стотинак Паштровића, кнез је захтијевао да се измире са Црнцем. Једни другима обећали су да ће се сматрати браћом и добним пријатељима, па је тако међу Паштровићима успостављен привидан мир.

У јулу 1434. године Радич Грубавчевић жалио се Сињорији да је остао без прихода, „јер је четири стотине његових кућа предао деспоту“ који је захтијевао да му се предају и „катуни Паштровића и Ластве“.

Шест година касније (1440) Радич Грубавчевић је заједно са својом браћом убио двојицу истакнутих пративника у Паштровићима, због чега је побјегао у Котор, одакле се вратио на стару дужност тек пошто је каторски кнез приволио закрвљене противнике на умир, уз обећање многобројних међусобних кумстава, „према њиховом старом обичају у обреду“.

Када се у марта 1442. године појавио с војском Стеван Вукчић, Радичу Грубавчевићу више није било мјеста међу Паштровићима. Заједно с браћом и малобројним присталицама склонио се у своје утврђење на острву, а Вукчевићеви људи палили су њихове куће, плијенили им имања и дијелили присталицама свога господара.

У јуну 1448. године стигао је у Доњу Зету војвода Алтоман и заједно са Стефаном Црнојевићем кренуо у правцу Бара. Тада им је пришла већина Паштровића, док су се Грубавчићи с малим бројем својих присталица склонили у Котор.

ОГЛАС

Обавјештавам цијељене муштерије да сам отворио нову фотоградњу у Будви, која се налази код бившег Дома здравља.

Радим све врсте фотографија у црно-бијелој и колор технички.

Никола ШУЉАК

Изванредни одбојкаши

Одбојка је спорт који до сада није побуђивао нарочито интересовање међу нашим суграђанима. Радије смо ишли на фудбалске утакмице (мада смо се често враћали разочарани) на ватерполо меџеве, док се на одбојкашким утакмицама могло наћи тек педесетак гледалаца.

Времена се мињају. Одбојка све више заступља паљку Будвана, а за то су искључиво заслужни они који више него добро играју ову занимљиву игру, која зна бити итекако занимљива и атрактивна.

Тим „Авале“, који се већ три године успешно такмичи у лиги Црне Горе, консолидовао се и најављује још боље дани. Недавно је одржана годишња скupштина клуба на којој је изабрано ново руководство, органи и тијела.

У Будви је одржан одбојкашки турнир који је привукао пажњу гледалаца. У сали Основне школе „Стефан

Кутак за разоноду

Казали су...

НАЈВИШЕ ЉУДСКЕ НАДЕ

МАЛРО: Највеће наде људи полажу у пријатељства израсла из непријатељства.

ЛУИС БРОМФИЛД: Ако волите своју жену, настојите да вам она непрекидно буде и љубавница.

СИМОН ДЕ БОВОАР: Жене придају много више значаја физичком изгледу друге жене него изгледу мушкица.

КЛЕМАНСО: Најопаснији умор, који оставља најгоре последице, изазван је превеликим одмараштвом.

ЕЛЗА МАКСВЕЛ: Холивуд је место у коме 90% дјевојака сања; 99% оних које остваре тај сан очајава због тога.

ПИКАСО: Драж сусрета с пријатељем знатно ми умањује осећање да не волим његову жену.

МАКС ФИШЕР: Жена је музички инструмент чија се скала креће од љубавног крика до рачуна од модскиње.

ИНФОРМАЦИЈА

О АКТИВНОСТИМА НА САНАЦИЈИ СТАМБЕНИХ ОБЈЕКАТА У БУДВИ, СВЕТОМ СТЕФАНУ И ПЕТРОВЦУ НА МОРУ

Одлуком Самоуправне интересне заједнице становаша послије катастрофалног земљотреса од 15. априла 1979. године наша организација ангажована је на следећим пословима:

— обильжавању степена општећености објекта,

— процјени штете на опшћим објектима,

— геомеханичким испити вану земљишта у оквиру стамбених објеката са израдом елабората,

— испитивању квалитета угађеног материјала у стамбене објекте општећене од земљотреса,

— снимању објекта за санацију и изради пројекта постојећег стања,

— изради пројекта за санацију стамбених објеката,

— учествовању у закључавању уговора за извођење радова на санацији стамбених објеката и у

— организацији и вођењу стручног надзора над извођењем радова на санацији стамбених објеката.

На контроли изведенih радова (грађевинска књига) радио је и представник Запада за изградњу и уређење општине Томислав Медиговић, грађевински техничар. (Калкулацију и формирање цијени за санацију, сходно споразуму, вршио је Завод за изградњу и уређење општине преко непосредног извршилаца Арсенија Вујовића, грађевинског техничара. Технички преглед и пријем објекта рађен је преко комисије Републичког комитета за грађевинску и комуналну стамбену послову у чemu су учествовали сви посиси и представници мјесних заједница).

— организацији и изради коначног обрачуна за извештење радова на стамбеним објектима,

Радови на санацији објекта уговорени су 10. септембра 1979, извођачи су почели са радовима 1. октобра исте године, и то на неким објектима на подручју Мјесне заједнице Будва I (града Авалина I, Бијела и С-13), док за остале објекте није до овог рока била завршена пројектна документација.

Упоредо са санацијом извршена је и овјерена од надлежног републичког органа инвестиционо-техничког докуменатија за остале објекте (граде: Шарена, Зелена, С-68, Виле Подкошљуј, А-22, Нафтанске граде I, II, III у Петровцу, Брежине у Петровцу). Почетком децембра 1979. године извођач је почео са санацијом ових објекта. Остале документације приспјела је за овјеру послије 1. јануара 1980. године, а извођење радова на санацији отпочело је 15. јануара, односно 1. фебруара, зависно од приспјећа одобрења надлежног републичког органа да се може приступити извођењу радова на зградама С-45, С-34 у Будви и згради Бентонита у Петровцу.

Документација за насеље Шумет у Светом Стефану до бијена је у марту 1980, а са радовима се отпочело средином априла 1980. године.

Приликом израде докуменатије ООУР „Хотели Свети Стефан“ захтијевало је да се на два објекта изврши надградња 11 стамбених јединица за рјешавање стамбених потреба радника и кори-

у циљу информисања радних људи и грађана наше општине о санацији стамбених објеката у друштвеном власништву, ООУР за одржавање станови објављује у „ПРИМОРСКИМ НОВИНАМА“ СЛЕДЕЋУ ИНФОРМАЦИЈУ, УЗ НАПОМЕНУ ДА СУ СЕ ЊЕНИ АУТОРИ ТРУДИЛИ ДА ОНА БУДЕ ШТО КОНКРЕТНИЈА, ИСЦРПНИЈА И ПРЕГЛЕДНИЈА, КАКО БИ СЕ ДАЛЕ НА УВИД СВЕ БИТНЕ ЧИЊЕНИЦЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ОВУ ПРОБЛЕМАТИКУ

ника станови овог насеља.

Урбанистичка служба Скупштине општине и „Београд пројект“, као извршилац послова на ревизији урбанистичких планова, дали су налог да се уклоније два објекта са два корисника станови и да се друга два помјерје да би се добио простор за изградњу тржног центра. Тако су сва четири објекта порушена, с тим да се на другим локацијама изграде два нова објекта са 17 нових стамбених јединица уместо осам којико их је било у дотадашњим објектима.

Збор грађана Мјесне заједнице Свети Стефан, у присуству представника друштвено-политичке заједнице за интересованих страна, прихватио је предлог општинске урбанистичке службе и „Београд пројекта“, након чега се приступило извођењу радова. Органи управљања ООУР „Хотели Свети Стефан“ донијели су одлуку да њихова организација Самоуправној интересној заједници становица доплати разлику цијени од санације до изградње нових објекта, јер је упитању рјешавање стамбених питања њихових радника.

Поред стручног надзора, контроле цијена и количина од стране ООУР Изградња и одржавање станови надзор над извођењем радова вршили су и представници организација које су израдиле пројектну документацију, и то преко својих непосредних извршилаца Влада Станковића, дипломираних инжењера и инжењера Буричића из Титограда, Отона Урбана из Београда, Драгутине Ерића из Ниша.

Поред стручног надзора, контроле цијена и количина од стране ООУР Изградња и одржавање станови надзор над извођењем радова вршили су и представници организација које су израдиле пројектну документацију, и то преко грађевинског инспектора и инжењера Титограда, Отона Урбана из Београда, Драгутине Ерића из Ниша.

Извјештја о извођењу радова и њиховом квалитету, као и о измјенама у пројекту дали су преко грађевинског инспектора или у изјавитељу који прати грађевински дневник.

Задаци на овом послу били су веома важни ради изразито ургентне потребе обезбеђења смјештаја становништва. Наглашавање обавеза у овој области произазило је из јасно утврђених опредељења најодговорнијих органа у Општини и Републици.

РАЗНОВРСНИ, СЛОЖЕНИ И ОБИМНИ ЗАДАЦИ

У договорима на нивоу представника Општине и Републике постигнута је соглашност да се санација и изградња стамбених објеката поверији организацијама које се баве извођењем грађевинских радова са подручја СР Србије. На свом нивоу регулисана су и основна питања у вези овог аранжмана — начин формирања цијена и рокови изградње. Формирано је заједничко координације тијело са задатком да

прати и анализира одвијање послова и да, према потреби, предузима одговарајуће мјере ради што успешијијег извршавања утврђених задатака.

Радило се о врло разноврсним, сложеним и обимним пословима, јер је, према најавима Комисије, жутом бојом обиљежено 15.000 m² стамбеног простора или 267 станови и 9.000 m² са три зелене линије. Те зграде требало је санирати, а порушену је 104 стана. Комисија за преглед објекта утврдила је да штета на стамбеним објектима износи укупно 240.000.000,00 динара.

Готово на свим стамбеним објектима, лоцираним од Бујве до Петровда, остало је неопходно организовати радове на санацији, што је неповољно утицало на ефикасност њиховог извођења, као и на економичније коришћење средстава рада. Процес обављања припремних послова, до извођења грађевинских радова, трајао је до почетка октобра 1979. године.

Како што се види, протекло је пуно времена на анализирању у вези испитивања земљишта и квалитета материјала угађеног у објекте, снимање и изради елабората за постојеће објекте, јер се није располагало са документацијом.

Послови око испитивања земљишта и грађевинског материјала поверили су Заводу за испитивање грађевинског материјала из Никшића, а у вези снимања постојећих објекта организацијама које се баве пројектовањем.

Такође треба имати у виду да су прописи у вези санације објављени у јулу мјесецу 1979. године. У овом временском интервалу, предузимане су неопходне мјере заштите објекта од утицаја атмоферских падавина (прекидање крова и обрада фасада).

Послови пројектовања по врјевени су грађевинској радијој организацији „Радник“ из Дебоја, Заводу за пројектовање из Херцег-Новог, Индустриску импорт из Београда, Пословној заједници „Јужна градња“ из Ниша и Републиком заводу за пројектовање. Рокови на пројектовању стамбених објеката су преко рачени, па, самим тим, и рокови завршетка цјелокупне санације стамбених објеката, само не у толикој мјери колико је каснила израда пројектне документације.

ВРИЈЕДНОСТ САНАЦИЈЕ ОКО 100.000.000,00 ДИНАРА

Уговорима са извођачима радова предвиђено је да се на свим објектима изврши санација у року од шест мјесеци од дана закључивања у

посебну пажњу оном што је по нашем мишљењу најважније, а то је да се објекат учврсти и да животи и материјали доору у њему буду безбедни. Ово напомињемо зато што је током извођења радова са становима, чије смо разлоге увијек уважавали, долазило до несугласица око занатских радова у становима. Познато је да удобност и конфор становица чије лијепо окречен зид, свака постављена винајз плочица и сл., али је најважнија ствар у овој ситуацији сигуран и безбедан кров над главом.

ДВАДСЕТ И ДВА ОБЈЕКТА

Санација стамбених зграда у друштвеној својини окупљала је двадесет и два различита грађевинска објекта на различитим локацијама, који су се приликом пострадали различито: извршили земљотрес и различито или општепени, како су се све санације разликовале технички, по степену и осиму захвата, па и у финансијама. Ове санације смо завршили према пројектима који су урађени по Правилнику о санацији објекта општевених од земљотреса у Црној Гори, а прихватила их је и одобрila стручна комисија за урбанизам, комуналне и стамбене послове при извршном вијеснику СР Црне Горе. Пројектима су окупљани објекти означени од комисије за општепени степен општевености објекта жутом и црвеном бојом. Они су нам дали решење санације од најпростијих код којих смо имали само ивектирање пукотина малтером, преко класичних, већ свима познатих ушилица нових ступова, затим озачење армирањем платнима до рушења и изградње нових објекта. Са техничког становишта на прво место бисмо издвојили пројекат и санацију стамбене зграде „Авали“ у Будви. Због јаког општевене свих зидова у приземљу, комисија за општевеност објекта, који се још у току санације ослаби, није сигурно радити ако се тресе, ето разлога због којих су радови на извођењу санације почели шест мјесеци послиje земљотреса.

Правилник о санацији општевених објеката, који ближе регулише правила приједа установити врсту и степен општевености објекта, а самим тим, и тачно предвиђети каква проблематика и који обим радова очекује у току санације. Зато што се не зна шта и колико послова очекује док не „отворимо“ објекат, није могуће предвидети дужину трајања радова, нити дати прецизан рок извођења. Правилник о санацији општевених објеката ју је означила првом бојом. Пројектом је предвиђена санација објекта. Из овакав храбар корак пројектант се одлучио пошто је установио да конструкција објекта није померена ни у хоризонталном на у вертикалном правцу. Комплетном замјеном свих зидова и додавањем нових у приземљу, као и другим радовима у темељима, подруму и на спратовима, успјело се да се објекат сачува и успјешно приведе својој намјени. Интересантна је санација стамбене зграде „Касарна“ у Будви и зграде у Светом Стефану. Пописије детаљних анализа и размишљања одлучили смо да санацију изведемо армирано-бетонским платнима која су ван зграде. Овим смо избегли рушење зидова и свих радова на конструкцији унутар објекта. Стари су читаво вријеме извођена били у својим становима. Оваквом санацијом постигли смо и жељену сигурност објекта, а лојама између платана, на задовољство становара, били квалитет станови. Санација стамбених зграда у насељу Шумет у Светом Стефану

ну дјелимично је поправљен и обновљен стамбени фонд.

Код свих радова пажљиво смо пратили да ли „откривање“ конструкције нуди претпостављена рјешења. Уне малом броју случајева смо, у сагласности с пројектантима или самостално, интервенисали побољшаним рјешењима. Након завршеног посла може се рећи да је рад на санацији конструкције стамбених зграда у друштве ној својини урађен добро и да су саниране зграде спремне да издрже земљотрес маскинно очекиваниог интензитета.

На овом што је до сада урађено не би смјело да се станове. Знајмо да су скоро све зграде имале општећења од земљотреса. Требало би напрвити програме санација за све зграде. Они би нам показали на којој конструкцији би морало да се интервенише у циљу њеног ојачања, а која би се санација завршила само на поправци занатских радова. Имамо рачунске анализе које намказују да стамбене зграде код апоктке у Будви имају слабо, климатско, приземље и да би код промијењеног правца по треса могло да дође до већих општећења.

Пројектант и надзорни органи су у току санације објекта у Будви свјесно и будно пратили све инвестиционе радове, посебно one на конструкцији и увидом у стапаја појединих конструкцијних елемената долазили до закључака да се могу и смију извршити појединачне измјене у циљу добијања одговарајућих економских рјешења.

ЗГРАДА „АВАЛА“ I И „БИЈЕЛА“

При конструкцији интервенцији на средњем посечем зиду у приземљу увидом је констатовано да се из малтера крије зид од бетона, мада је он 1963. године пројектован у пуној опеци. Установљено је да је зид неопштећен, за разлику од осталих који су тешко страдали, па је учињено сљедеће: замијењени су сви тешко општећени посечни зидови од опеке новим зидовима, а бетонски зид је задржан и ојачан.

С обзиром да је поменута зид у средини објекта, то промјена његове чврстине не утиче на појаву торзијних осцилација, па се таква одлука, односно концепција, може прихватити. Поншто је у приземљу конструкцијни систем био мјешовито зидан и скелетни, тј. с посечим елементима, зидовима и слободним стубовима, то је он коригован повезивањем слободних стубова и преведен у једнобрзини, тј. издани с посечим платнама, колико је год то било могуће. Било је пре двијено да се темељи самци повежу темељачама, јер то у главном пројекту није урађено, а препоручују и наши ПТП-С прописи као и УСА прописи Приручника за пројектовање сеизмички отпорних грађевина.

Међутим, поншто су темељаче пронађене ради обједињавања с новим сеизмичким стубовима, приједоде су преко постојећих још и везне темељаче, што је оправдано. Пројектант је посебно дао налог и детаљ како се имају варити постојеће арматуре и нова додатна варом II квантитета.

Што се инсталације тиче, њих је било тешко тестирали при снимању објекта, јер је био исељен, закључан и опасан за приступ (обиљежен

црвеном линијом). Измјене инсталација јаке струје, водовода и канализације брине се само тамо где је конструкција интервенисана, с тим што је од становара парцијално добијена информација о стању уочи катастрофалног земљотреса.

„С-13“ СТАМБЕНО ПО-СЛОВНА ЗГРАДА

На лијевом крилу зграде, непосредно уз просторије Службе друштвеног књижводства, налазе се станови у приземљу и два спрата, и то двије ламеле. Приземни дио је био у непречним посечним платнама увучен, а у темељу је стално извирала вода. На захтјев пројектанта извођач је морао откопати темеље и наћи узрок дотицаша воде, па су темељи, који су, иначе, увучени и у расклешеном струју били узнемирили откопом. Зато је одлучено да се зидна платна горе еркери сана спусте и у приземљу чиме се формирају и двије лобије, побољшавају услови становаша, не мијења битно архитектуру и, што је најважније, повећана је чврстина посечног система.

Пројектант је дозволио, а надзорни орган прихватио да се на попречним зидовима испуни у рамовској конструкцији

вом концепцијом санације објекат се сеизмички рачуна на торзионе утицаје, односно осцилације, што је дало интересантне и охрабрујуће резултате и могућност да се не проширејају нове дилатације.

Савјесно урађен нови елаборат је презентиран предсједнику Комисије Републичког фасаде и исте обложити „Футог“ маркожама $\phi 8 \text{ mm } 10/10 \text{ cm}$. Друга техничка објашњења и начин израде ове санације која ће прегледати нови пројекат и о томе подијела извештај Комисији Комитета.

Пројектант је, што се конструкције тиче, дозволио да се пролаз у приземљу код дилатације са сусједним објектом затвори што даље. Ствар је инвеститора како не ту интервенцију оправдати надлежним урбанистима.

СТАМБЕНА ЗГРАДА I. „ЗЕЛЕНА“ И „ШАРЕНА“

Пројектом санације ових објеката предвиђено је да се армирано-бетонски вертикални серклажи анкерују у армирано-бетонској конструкцији изнад подрума. Међутим, увидом на лицу мјеста дошло се да се зидови објекта, израђени у бендруку са хераклит испуном, јако општећени и да је кровна конструкција, израђена од дрве

ње, указала се потреба да се изврши санација ових зидова, па су пројектант и надзорни орган одлучили да се изврши санација на сљедећи начин:

Обити малтер са обје стране свих степенишних зидова, као и зидова калканске фасаде и исте обложити „Футог“ маркожама $\phi 8 \text{ mm } 10/10 \text{ cm}$. Друга техничка објашњења и начин израде ове санације која ће прегледати нови пројекат и о томе подијела извештај Комисији Комитета.

Други радови изведени су према пројекту. На остале два објекта, Нафтинг I и III нијесу вршени никакве конструкције интервенције, већ су радови изведени према пројекту.

СТАМБЕНИ ОБЈЕКАТ БРЕЖИНЕ I

За објекат Брезине I израђена је техничка документација за санацију. Међутим, при извођењу радова, установљено је да су зидови објекта, израђени у бендруку са хераклит испуном, јако општећени и да је кровна конструкција, израђена од дрве

ње, уздужни бетону од темеља до кровне плоче. Накнадним прегледом објекта, а на захтјев инвеститора, заједничком констатацијом објекта и инвеститора дошло се да се степенишни зидови изведу у армираном бетону, а само у приземљу до попластика спрата, а према документацији коју је израдио Републички завод за урбанизам и пројектовање. Остале конструкције интервенције у смислу санације, као и израда степенишних зидова изнад првог спрата до крова, израђене су према пројекту радне организације „Инвест-пројект“.

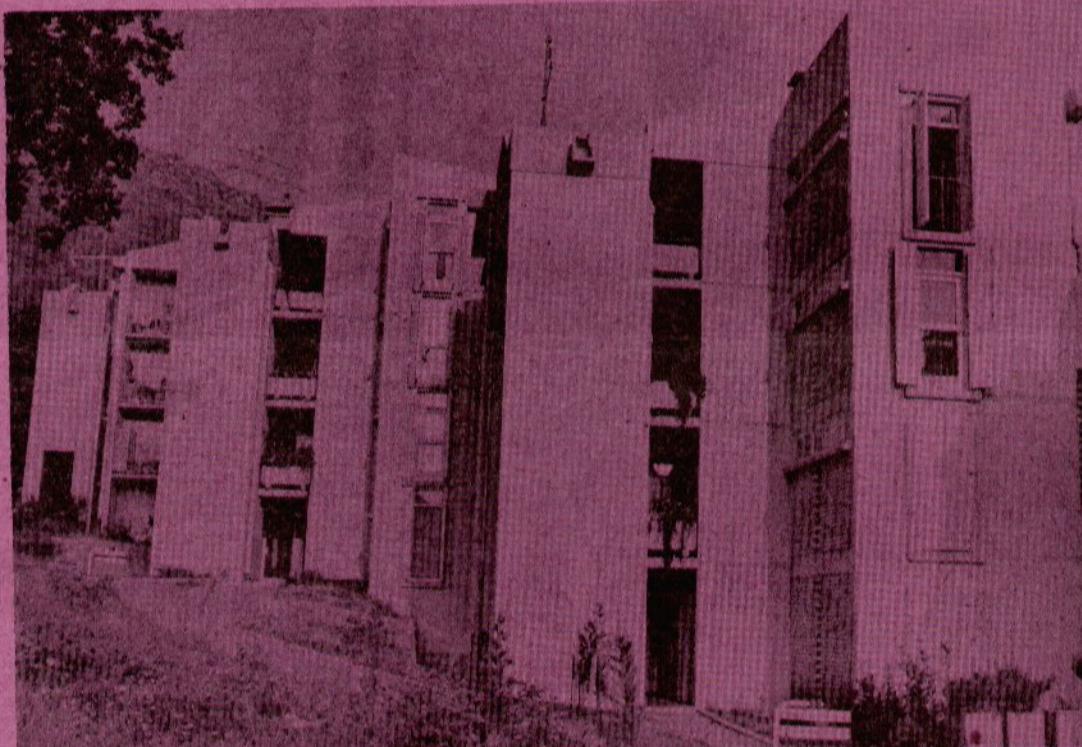
Ова констатација уписане је у дневник извођача са ближим описом и детаљима. Других одступања од пројекта санације конструкцијних зидова и других конструкцијних елемената није било.

ДВА ПРОБЛЕМА

Искористили бисмо слободу да на страницама „Приморских новина“ укажемо на два проблема који немају директне везе са овим најшим послом. Примијетили смо да се новоградња или санација, нарочито у приватној изградњи, изводи блок опеком који је знатно ослабљен рупама и који код зидања имају хоризонталан положај. Овакви блокови само су за испуне и нијесу за посече зидове, па их треба потпуно избјећи. За зидове који поседују вертикалне терете са плашћом и хоризонталне од инверција, изнадних сила земљотреса треба употребљавати блокове који нијесу ослабљени више од 40% од површине налијегања, код којих су отвори мањи и код зидања се окрећу на горе.

Запазили смо да је нарочито код новоградњи започетих послова земљотреса у трошак врло скупог материјала — гвожђа нагло и осјетљиво повећан. У трошак гвожђа од 110—120 килограма по корисном квадрату, када је поремајан 50—60, не мора да говори о повећању сигурности. Повећање сигурности не иде у сразмјери с повећањем утрошка гвожђа, већ с његовим постављањем на право место. Гвожђе бетонско у бетону је изванредан материјал за прављење жилавих и стисорних конструкција, али само до једне оптималне гравије, послије чега се може изродити у супротност.

На крају ове информације желимо напоменути да у санираним објектима има и станови стажне својине, као и локала у власништву радних организација. Завршни радови у становима нијесу извршени, већ су остале да сами власници ангажују извођача, изузев стапајуће највеће посављање на право место. Обрачун висине трошкова који припадају одговорајућем стану је у току и доставиће се власницима ради наплате, као и све евентуалне промјене по становима. За локале у власништву радних организација такође се ради обрачун који ће, ради наплате, бити фактурисан власницима локала.

Зграда С-68 у Будви

цији приземља, где су исти били добро или не интимно везани с армирано бетонским сквиром такође примјеничи члан 35. Правилника (Сл. лист СРЦГ", број 18/79).

Других измена на објекту није било.

„С-68“ СТАМБЕНА ЗГРАДА ПОСЛОВНА

Објекат је јако разуђен у основи, а изведен је с једном дилатацијом. Дилататор је са сусједним објектом, и то не стручно. Оштећен је тамо где је унутрашња страна прелома тачно према Saint Venantovom принципу торзије услед торзијних осцилација и на лоше изведену сеизмичку дилатацију с испуњавањем.

Одобрењим пројектом предложен је санација којом се објекат дилатира. Међутим, на предлог инвеститора, а у вези професионалне разнотошности, посебно пошто се добило и у времену, пројектант је изложио нову концепцију санационо-конструктивне интервенције са циљем да се добије оптимално рјешење, уштеди у времену и да се не узнемирају станови. С обзиром на такво ста-

ње, такође јако општећено, па се показало да је санација овог објекта и технички неизводљива и економски неоправдана. Из тог разлога инвеститор се одлучио да овај објекат поруши и на том мјесту изгради нови, што је, по мишљењу пројектанта и надзорног органа, апсолутно оправдано.

Инвеститор је поступио према закључцима и на овој локацији изградио нов објекат који је у пријеме израде овог извештаја завршен.

ОБЈЕКТИ НАФТИНА I. П И III

За ове објекте основним пројектом није предвиђена никаква конструкција интервенција из разлога што претходним предлогом нијесу констатоване такве деформације на конструкцијним елемената које условљавају санацију. Међутим, у току извођења радова, накнадним прегледом, дошло се да за-

клучка да је код објекта Нафтинг I (58) дошло до већих општећења и пукотина на конструкцијним и калкаским зидовима. С обзиром на такво ста-

ње, такође јако општећено, па се показало да је санација овог објекта и технички неизводљива и економски неоправдана. Из тог разлога инвеститор се одлучио да овај објекат поруши и на том мјесту изгради нови, што је, по мишљењу пројектанта и надзорног органа, апсолутно оправдано.

БРЕЖИНЕ II

Санација објекта Брезине II изведена је у свему према

локацији изгради нов објекат који је у пријеме израде овог извештаја завршен.

„БЕНТОНІТ“

За објекат „Бентонит“ израдене су дводесет техничке документације — једну радну организацију „Инвест-пројект“ из Ниша, а другу Републички завод за урбанизам и пројектовање из Титограда.